

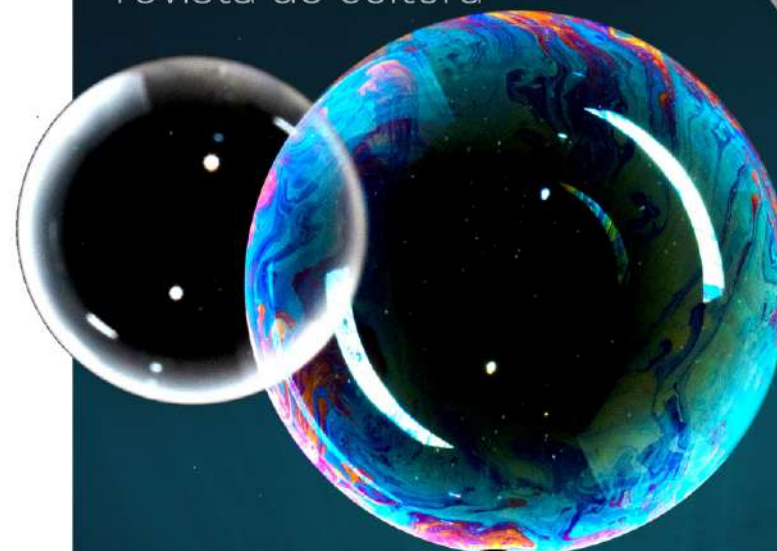
15 lei

ISSN - 12208167

TOMIS

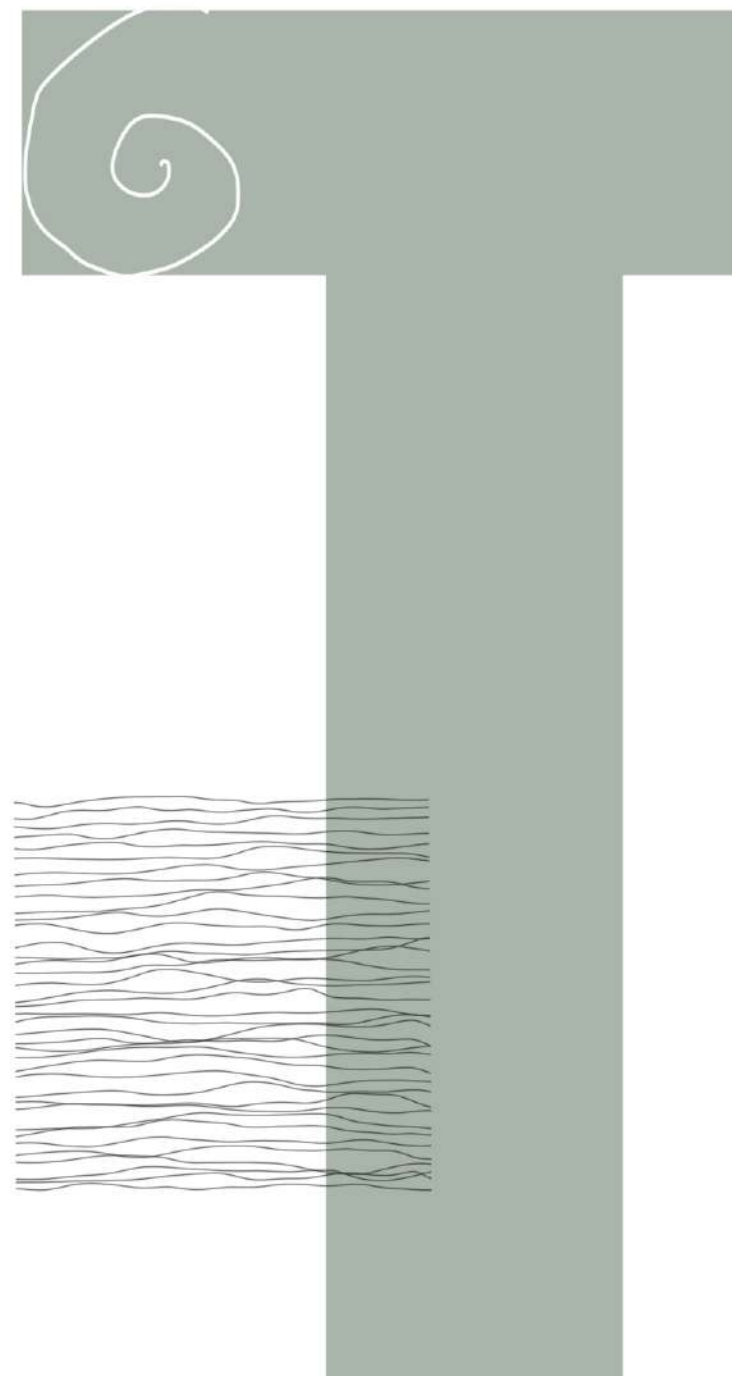
revistă de cultură

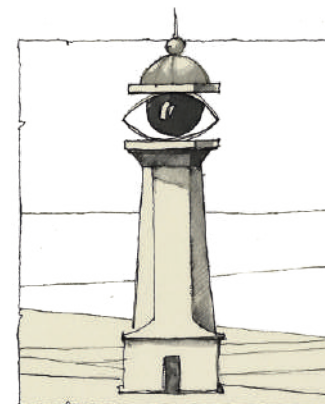
Nr. 33 - iulie 2025

- 03 CREDITORIAL / **CLAUDIU KOMARTIN**
- 04 ARHITECT / **arh. IRINA-PETRA GUDANĂ** / De ce ne plac
monumentele?
- 09 ATELIER de TRADUCERE / **WILLIAM BLAKE**
- 13 TEXT PISTOLS / **NOEMINA CÂMPEAN**
- 17 CRONICE / **VLAD SIBECHI** / Între profa de română
și supermarketul ontologic
- 20 MELO / **ADRIAN MIHAI** / Afrobeat și făuritorul său, Fela Kuti
- 22 TEXT PISTOLS / **JOHANNA SCÎNTEE** / Ciucuri de mătase
- 27 ARTISTOCRAT / **DAN PERȘA** / Mainstream și science-fiction
- 32 TEXT PISTOLS / **ALBERTO PĂDURARU**
- 37 ARTA la PERETE / **EDUARD ANDREI** / Trei artiste (ne) fac Semne
(de) la Palatul Parlamentului
- 42 TEXT PISTOLS / **EMILIA NEDELCOFF**
- 47 TEXT PISTOLS / **CEZAR AMARIEI** / Eliberarea
- 55 PELICULE / **IRINA-ROXANA GEORGESCU** / „Feluri de bunătate”
- 57 ARTISTOCRAT / **CLAUDIU KOMARTIN**
- 62 CRONICE / **SORINA RÎNDAȘU** / Maimultcaprezentul.
O formă de revoltă
- 65 CRONICE / **MIHAI BUZEA** / Minunatele oase
- 68 ATELIER de TRADUCERE / **MARIJA STOJANOVIĆ**
- 73 STEM / **WLADIMIR-GEORGES BOSKOFF** / Scurte considerații
despre timp (XXVIII)
- 77 ICRE NEGRE / **COSMIN DRAGOMIR** / Dobrogea viticolă
- 78 FOTO GRAME / **MARIUS BĂRBULESCU** / Curator
Emilian Avrămescu
- 80 ACTUALITATEA / **ALINA-IOANA VASILIU** / A patra ediție
a Stagiunii Estivale a Artelor Spectacolului – SEAS 2025

iulie 2025

CREDITORIAL

Claudiu KOMARTIN

Cum temerile în legătură cu o recesiune globală sunt exprimate tot mai des și mai apăsător, bazându-se pe statistici și analize predictive care arată o încetinire a creșterii economice în întreaga lume, și dat fiind că în România se vorbește obsesiv în această perioadă despre austeritate (deciziile recente ale noului Guvern sporind până la cote alarmante neîncrederea și anxietățile populației, care vede pe bună dreptate în „tăierile” preconizate o situație cvasi-apocaliptică), cred că e potrivit să mutăm accentul discuției pe un alt tip de recesiune, pe care o găsesc mai problematică și cu urmări imprevizibile și de durată. Într-un articol de la începutul anului, economistul și scriitorul britanic Tej Parikh formula tranșant aceste evoluții ale societăților contemporane astfel: „mintea umană se află în recesiune”. Observăm la tot pasul ceea ce un expert în *economia atenției* precum Dan Nixon sintetizează fără eufemisme: „viața noastră mentală este mai fragmentată și mai dispersată decât oricând”.

Nu mai constituie o noutate pentru nimeni că avansurile inteligenței artificiale vor face curând posibilă înlocuirea omului dintr-un spectru larg de activități care îi erau până acum rezervate. Pe lângă tensiunile sociale pe care le va provoca acest proces, efectele tehnologizării aduse de revoluția industrială par o joacă de copii. Iar asta se adaugă la utilizarea pe scară largă a tuturor device-urilor și app-urilor care nu doar că ne dispută atenția (am trecut deja de această fază de început a unei transformări fără precedent în istoria speciei), ci par a ne îndrepta spre atrofierea gândirii analitice: numai în ultimul deceniu, lucrurile s-au schimbat în mod semnificativ, iar următorii ani vor constitui o perioadă decisivă pentru viitorul omului ca ființă cugetătoare.

Pe lângă toate urmările care se întrevăd, nu pot rămâne impasibil la una care destabilizează deja în mod fundamental scrisul și memoria. Literatura, filosofia, istoria, disciplinele care se ocupă cu studiul memoriei se află în fața unei imense provocări: s-ar părea că suntem în pragul unui sfârșit al culturii scrise, societatea contemporană începând să probeze reîntoarcerea la cultura orală, iar distopiile din trecut încep să devină o realitate palpabilă.

Sănătatea creierului (și deci a spiritului uman) se confruntă cu o amenințare existențială. Trebuie să realizăm în sfârșit că materia cenușie este cea mai prețioasă substanță din universul cunoscut – iar dacă nu, vom sucomba în imbecilitate și în uitare.

De ce ne plac monumentele?

arh. IRINA-PETRA GUDANĂ

Voiam să scriu un articol despre **Casa cu Lei din Constanța** – o super-clădire monument istoric. Am început metodic, cu studiul istoric: zeci de pagini de documente de arhivă, analize stilistice, cronologii, planuri ș.a. – o documentație amplă, care mi-a oferit un cadru solid, o înțelegere cuprinzătoare din punct de vedere profesional. Dar după această imersiune în date, m-am întrebat unde ar ateriza, de fapt, articolul meu în peisajul existent. Ce s-a mai scris? Ce se știe deja? Ce pot spune eu în plus? Sunt arhitect, lucrez în restaurare, în conservarea patrimoniului cultural – vreau să fac doar o monografie de 2000 de cuvinte sau propun altă perspectivă?

Așa că am pornit o **explorare paralelă** – prin presa locală, publicații culturale, bloguri, rețele sociale. Ce am găsit? O mulțime de materiale, constant reînnoite: articole despre istoria casei, despre presupusul arhitect, despre transformările ei, povești de epocă, reconstituiri, cronici vizuale.

Dacă ai căutat vreodată „Casa cu Lei Constanța” pe internet, știi ce urmează: un val de articole, reportaje, postări, galerii. În fiecare sezon estival, când se redescoperă centrul istoric, clădirea revine în atenție, de obicei însoțită de expresii reciclate – „bijuterie arhitecturală”, „simbol al Constanței”, „perla Peninsulei”, „poveste tristă”, „splendoare în ruină”.

Toate acestea împărtășesc același ton: admirație însoțită de o dezamăgire recurentă. Articolele trag la răspundere autoritățile, deplâng stagnarea, cer salvarea. În 2023 apare o pauză în această retorică – un suflu de speranță: clădirea este cumpărată de un investitor și intră, în sfârșit, în proiect de restaurare.

În iunie 2025 au început lucrările. Proprietarul este Monsson Trading, iar proiectul, coordonat de Isacov & Asociații, o are ca arhitect expert pe Constanța Carp – cunoscută pentru restaurarea Cazinoului din Constanța. Planul prevede restaurare structurală completă, refacerea ornamentelor, modernizarea instalațiilor și, mai ales, reconversia în spațiu cultural, deschis comunității.

În fine, ceea ce am avut eu de înțeles aici este că nu scriu despre o simplă clădire. Scriu despre o **casă-vedetă** – un monument devenit personaj, purtător de proiecții și frustrări colective.

Există o întreagă familie de astfel de locuri – clădiri care, în timp, și-au depășit statutul funcțional și au devenit faimoase: Cazinoul din Constanța, Casa Mița Biciclista, Castelul Banffy, Palatul Braunstein din Iași, Cărturești Carusel, Hotelul Marmorosch și multe altele.

Aceste monumente nu mai aparțin doar orașelor sau proprietarilor lor – **aparțin imaginarului colectiv**. Au public. Provoacă nostalgii, articole, inițiative. Chiar și abandonate, apar în picturi, fotografii, legende. Restaurate sau nu, sunt recunoscute, iubite, revendicate. Sunt repere de identitate.

În inima Peninsulei Constanței, la intersecția dintre Piața Ovidiu și strada Diane, se află Casa cu Lei, o clădire care, în pofida ruinării, nu a pierdut niciodată aura de noblete.

Ridicată între 1895–1898 de armatorul și comerciantul de origine greacă **Capșa**, construcția a apărut într-un moment-cheie al transformării Constanței dintr-un orașel otoman într-un oraș-port modern, strategic pentru România recent unificată.

Imobilul este asociat, în tradiția istorică locală, cu arhitectul **Ion D. Berindey**, cunoscut pentru Palatul Cantacuzino din București și alte reședințe urbane ale elitei de sfârșit de secol XIX. Indiferent dacă semnătura arhitectului a fost directă sau intermediată prin influență, proiectul poartă marca unei **culturi urbane rafinate**, care încorporează tendințele europene ale epocii – în special eclectismul cu

filon neorenescentist și baroc francez.

Din punct de vedere arhitectural, clădirea este un mic tratat de compoziție academică. Cele două fațade principale sunt articulate în registre verticale echilibrate: parterul masiv, cu ancadrame de piatră ritmate de pilaștri, contrastează cu etajul superior, unde ferestrele ample, se sprijină pe console sculptate. Colțul clădirii, ușor retras, este tratat monumental – **cei patru lei de piatră** așezați pe socluri individuale creează o prezență scenografică rar întâlnită în peisajul constănțean. De aici și denumirea, adoptată afectiv de locuitori, devenită ulterior nume oficial în toată literatura de specialitate.

Elementele de decorație – ghirlande, rozete, mascaroni, balcoane traforate – reflectă o preocupare pentru detaliu, dar și o stare de spirit: aceea a **burgheziei constănțene de origine greacă, armeană și română**, care construia pentru reprezentare și pentru continuitate. Nu era doar o casă frumoasă. Era o **declarație socială**.

De altfel, clădirea nu a fost doar reședință. În perioada interbelică a funcționat ca **restaurant de elită**, frecventat de ofițeri, comercianți, artiști. Fotografii din epocă o arată luminată discret, cu mese pe terasă și vizitatori în haine elegante, pe fundalul pieței Ovidiu – atunci un nod al vieții publice. După război, imobilul a fost naționalizat și a funcționat ca **sediu administrativ**, apoi ca spațiu nelocuit. După 1990, a intrat într-un proces lent de abandon: fațadele au început să se exfolieze, ornamentele să se prăbușească, iar grilajele au fost smulse.

Și totuși, chiar în ruină, **Casa cu Lei a rămas în conștiința colectivă** – prezentă în pliantele turistice, pe bloguri, în picturile artiștilor locali, în ghidurile de arhitectură. De ce? Pentru că – așa cum vedem în cazul majorității monumentelor istorice – **identitatea materială a locului s-a transformat într-o identitate simbolică**.

De fapt, despre asta e vorba. Monumentele-vedetă funcționează ca niște **figuri culturale colective**: lumea le personifică, le înzestrează cu emoție, le dă statut de subiect. Iar în momentul în care ele revin în viața orașului, senzația e că ceva esențial din identitatea locului **revine la locul lui**.

Și până la urmă...de ce ne plac monumentele istorice? Întrebarea nu e nouă. În 1903, istoricul și teoreticianul austriac **Alois Riegl** publica lucrarea sa fundamentală, *Der moderne Denkmalkultus* („Cultul modern al monumentelor”), în care încerca să răspundă exact acestei întrebări: **ce anume face ca o clădire veche să devină valoroasă?** Riegl schițează acolo una dintre primele tipologii sistematice ale valorilor patrimoniale, propunând o adevărată gramatică a aprecierii monumentelor.

El identifică două mari categorii: **valori de intenție** și **valori de receptare**.

Valorile de intenție sunt cele pentru care un monument este creat în mod deliberat: **valoarea comemorativă** (un monument ridicat pentru a marca un eveniment, o persoană, o idee), **valoarea artistică** (căutarea deliberată a

expresiei estetice, stilistice, formale) și **valoarea de utilizare** (funcționalitatea concretă a unei construcții).

Valorile de receptare, în schimb, sunt cele pe care **comunitatea le atribuie ulterior** monumentului: **valoarea de vechime** (*age value* – sentimentul de melancolie și fascinație pentru ceea ce a fost și nu mai e), **valoarea istorică** (capacitatea monumentului de a fi mărturie factuală, document istoric în sine) și **valoarea de rememorare voluntară** (atașamentul afectiv față de o epocă, loc sau comunitate).

Această grilă de lectură rămâne valabilă și azi, cu toate completările aduse de teoria patrimoniului din secolul XX și XXI. Monumentele nu sunt doar obiecte estetice sau piese de muzeu – ele sunt **dispozitive culturale, ancore afective, vehicule de sens**.

Le iubim pentru că sunt irepetabile. Fiecare are o **amprentă proprie**, o **biografie materială**, un **dialog unic cu locul în care se află** - sunt **mașini ale timpului către felul în care gândea, trăia și simțea o societate de dinaintea noastră**.

Când ne uităm la un monument, vedem mai mult decât piatră și stucatură. Vedem o **formă de gândire**: ce a însemnat să locuiești, să construiești atunci. Arhitectura istorică este o **expresie a unui mod de viață** - ne spune ceva despre **cum se imagina ordinea lumii** în acel moment.

De aceea, un monument ne emoționează profund. Pentru că, dincolo de formă, el este o **sumă de semnificații**. Și de aceea, când dispare, **simțim că am pierdut ceva al nostru**.

Astăzi, teoriile despre patrimoniu au evoluat mult dincolo de estetica pură sau evocarea istoriei. **În secolul XXI, vorbim despre monumente în termeni de resursă, ecosistem cultural, infrastructură de sens**. Nu ne mai întrebăm doar *dacă* sunt valoroase, ci *cum* putem **activa acele valori** în beneficiul comunității.

Astăzi, suntem invitați la a avea o **viziune integrată asupra acestor valori**, grupate în patru categorii interdependente: **valoare economică** (patrimoniul creează locuri de muncă, atrage investiții, crește atractivitatea teritoriului pentru turism de calitate),

valoare socială (întărește coeziunea comunitară, generează sentimentul de apartenență și stimulează participarea civică), **valoare culturală** (conservă diversitatea, oferă repere identitare și stimulează creativitatea contemporană) și **valoare ecologică** (promovează sustenabilitatea prin reutilizarea clădirilor, continuitatea materială și respectul pentru specific).

În România, aceste valori încep să fie înțelese nu doar de specialiști, ci și de public. Avem deja o serie de **restaurări reușite** care ilustrează cum monumentele pot deveni centre de viață și creativitate. Ce au în comun aceste reușite? **O viziune nouă asupra patrimoniului:** nu ca relict, ci ca **platformă pentru prezent și viitor**.

Aceasta este exact direcția susținută și de **Alberto Magnaghi**, urbanist italian care începând cu anul **2003**, în manifestul *Il progetto locale*, propune un model de dezvoltare bazat pe **sisteme teritoriale culturale**. El afirmă că patrimoniul nu e doar clădire, ci o **rețea de relații între spațiu, memorie și activitate umană** – ceea ce el numește „armătura culturală a locului”. În 2005 dezvoltă ideea de „auto-sustenabilitate locală” în care patrimoniul este catalizator de energie comunitară, nu obstacol birocratic.

Altfel spus, astăzi valoarea unui monument nu mai este doar un dat. Este un **proces**. Trebuie **cunoscută, înțeleasă, negociată și pusă la lucru**. Doar așa patrimoniul poate deveni relevant. Doar așa rămâne viu.

Și, întorcându-ne de unde am plecat - ieșind de pe această rută ocolitoare de gânduri - Casa cu Lei, azi în plin proces de restaurare, este o astfel de poveste: o clădire care a fost locuită, abandonată și acum – reactivată. A fost vedeta Constanței de altădată, dar poate deveni **inima culturală de mâine**.

De ce ne plac monumentele? Pentru că ne spun cine suntem și ne arată ce înseamnă să construim cu sens – pentru o comunitate, pentru o memorie, pentru un oraș. Dar ne plac, mai ales, pentru că ele supraviețuiesc **doar dacă noi vrem asta**. Dacă alegem să le înțelegem nu ca bijuterii decorative ale trecutului, ci ca **infrastructuri culturale ale prezentului**.

Monumentele nu se salvează doar cu bugete. Se salvează cu **viziune, comunitate și responsabilitate**. Cu capacitatea de a recunoaște în ele nu doar frumusețea, ci **valoarea**. Iar asta – asta e ceea ce ne face, în fiecare oraș, să ne placă monumentele.

Traducere de
Toni Chira

ATELIER
de TRADUCERE

William BLAKE

Proverbe infernale

În vremea semănatului învață, în vremea recoltei predă, în vremea iernii bucură-te.

Trage căruța și plugul peste oasele morților.

Calea excesului conduce la palatul înțelepciunii.

Prudența este o bătrână bogată și urâtă, curtată de Incapacitate.

Cel ce dorește, dar nu acționează, zămislește ciuma.

Viermele tăiat iartă plugul.

Scufundă-l în râu pe cel ce iubește apa.

Un nebun nu vede același copac ca un om înțelept.

Cel al cărui chip nu răspândește lumină nu va deveni niciodată o stea.

Eternitatea este îndrăgostită de creațiile timpului.

Albina harnică nu are timp de întristare.

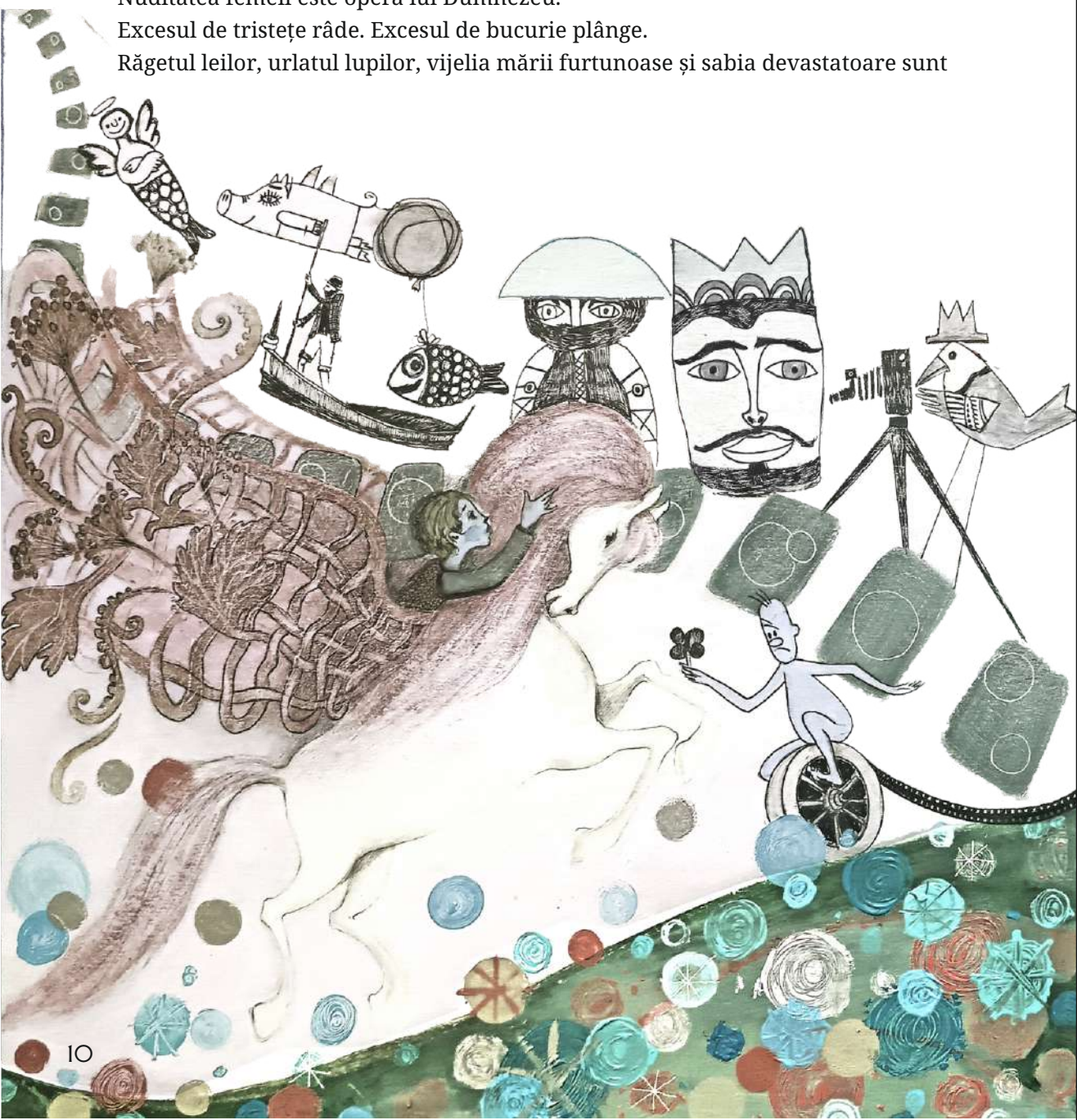
Orele nebuniei sunt măsurate de ceas; dar înțelepciunea, niciun ceas nu o poate măsura.

Toată hrana sănătoasă se prinde fără plasă sau capcană.

Strânge numărul, greutatea și măsura într-un an de lipsuri.

Nicio pasăre nu zboară prea sus, dacă zboară cu propriile aripi.

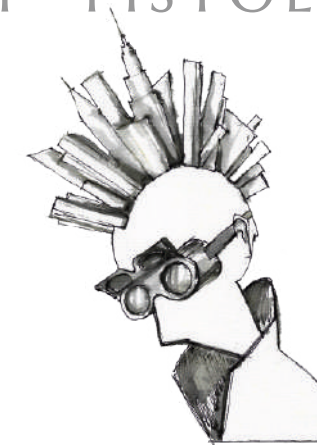
Un cadavru nu își mai poate răzbuna rănile.
 Cel mai sublim act este să-l pui pe altul înaintea ta.
 Dacă nebunul ar persista în nebunia lui, ar deveni înțelept.
 Nebunia este mantia vicleniei.
 Rușinea este haina mândriei.
 Închisorile sunt construite din pietre de lege, bordurile din cărămizi de religie.
 Mândria păunului este slava lui Dumnezeu.
 Pofta caprei este bunătatea lui Dumnezeu.
 Furia leului este înțelepciunea lui Dumnezeu.
 Nuditatea femeii este opera lui Dumnezeu.
 Excesul de tristețe râde. Excesul de bucurie plânge.
 Răgetul leilor, urlatul lupilor, vijelia mării furtunoase și sabia devastatoare sunt

porțiuni din eternitate, prea mari pentru ochiul omului.
 Vulpea condamnă capcana, nu pe ea însăși.
 Bucuriile însămânțează. Tristetea nasc.
 Să poarte omul blana leului, femeia lâna oii.
 Păsării un cuib, păianjenului o pânză, omului prietenie.
 Nebunul egoist și zâmbitor și nebunul morocănos și încruntat vor fi amândoi considerați înțelepți, ca să fie o bătă.
 Ceea ce acum este dovedit a fost odată doar imaginat.
 Șobolanul, șoarecele, vulpea, iepurele privesc rădăcinile; leul, tigru, calul, elefantul privesc roadele.
 Cisterna conține; fântâna dă pe afară.
 Un gând umple imensitatea.
 Fii mereu pregătit să-ți exprimi părerea, iar un om meschin te va evita.
 Tot ce poate fi crezut este o imagine a adevărului.
 Vulturul nu a pierdut niciodată atât de mult timp ca atunci când s-a supus să învețe de la cioară.
 Vulpea se descurcă singură, dar Dumnezeu se îngrijește de leu.
 Gândește dimineața. Acționează la prânz. Mănâncă seara. Dormi noaptea.
 Cel care ți-a permis să te impui asupra lui te cunoaște.

Așa cum plugul urmează cuvintele, tot așa Dumnezeu răsplătește rugăciunile.
 Tigrii furiei sunt mai înțelepți decât caii învățaturii.
 Așteaptă-te la otravă din apa stătută.
 Nu știi niciodată ce este suficient decât dacă știi ce este mai mult decât suficient.
 Ascultă mustrarea prostului! Este un titlu regal!
 Ochii de foc, nările de aer, gura de apă, barba de pământ.
 Cel slab în curaj este puternic în viclenie.
 Mărul nu întreabă fagul cum să crească; nici leul, calul, cum să-și prindă prada.
 Cel recunoscător aduce o recoltă bogată.
 Dacă alții nu ar fi fost proști, și noi am fi la fel.
 Sufletul dulcii desfătări nu se poate păta.
 Când vezi un vultur, vezi o parte din geniu; ridică-ți capul!
 Așa cum omida alege cele mai frumoase frunze pe care să-și depună ouăle, așa
 preotul își pune blestemul pe cele mai frumoase bucurii.
 A crea o mică floare este munca veacurilor.
 Blestemă legăturile; binecuvântează relaxarea.
 Cel mai bun vin este cel mai vechi, iar cea mai bună apă este cea mai nouă.
 Rugăciunile nu ară! Laudele nu seceră!
 Bucuriile nu râd! Tristețile nu plâng!
 Capul: Sublim; Inima: Patos; Organele genitale: Frumusețe; Măinile și picioarele:
 Proportie.
 Așa cum aerul este pentru pasăre sau marea pentru pește, tot așa disprețul este
 pentru cei disprețuiți.
 Cioara dorea ca totul să fie negru, iar bufnița ca totul să fie alb.
 Exuberanța este frumusețe.
 Dacă leul ar fi fost sfătuit de vulpe, ar fi fost șiret.
 Desăvârșirea face drumuri drepte; dar drumurile șerpuitoare fără desăvârșire
 sunt drumuri de geniu.
 Mai bine ucide un copil în leagăn decât să hrănești dorințe neîmplinite.
 Unde omul nu este, natura este stearpă.
 Adevărul nu poate fi spus astfel încât să fie înțeles, fără a fi crezut.
 Destul! Sau prea mult.

by Crina Prida

Noemina CÂMPEAN

dacă te întorci cu spatele la mine voi scrie poemul imposibil
 al acelor femei care adesea au dat greș în iubire și s-au lădat exhaustiv
 în toate manualele de gestionare a aneantizării individuale
 în locul tablei de materii și-au conturat arborele genealogic într-o singură
 variantă redare ireproductibilă
 dar universal valabilă. în gând răsună deviza nu există persoană mai valoroasă
 și mai îndrăgită pe pământ
 nedemnă de durere și de calamități psihice decât cea proprie
 respectă-mi confesiunea și-mi voi desface picioarele precum miriapodele
 care-și îndepărtează rând pe rând falangele când se sprijină cu stomacul pe o
 țeavă de bătut covoarele
 sau ca medeea care trece prin multiplele rânduri de dinți ale megalodonului
 pentru a reuși să moară la finalul tragediei
 nu sunt eu nici nu am cum să fiu dintre cele ce și-au dezinfectat cu alcool
 fotografiile sepie

moștenite printr-un banal decret regal
pe linia maternă a vânzătoarelor la piața legumelor stricate pe jumătate
încercănate
cum au decretat sau orânduit ele într-o iubire dificilă rigorile pilirii de napi
furajeri rămâne o enigmă
la fel lustruirea lămpii de cristal din salon
nu trebuie să mă privești e înspăimântător cum procedez risc să cad de la mare
înălțime când mă urc pe două scaune supraetajate
ca să ating tavanul cu mâinile fragile

față în față cu medeea în compania fructelor de zmeură răscoapte la aterizarea
luceafărului de dimineată pe cearșaful inofensiv
și cum toate elucubrațiile tangențiale dorinței oprimate
încă din fașă
trebuiau să poarte un nume și să locuiască până la sfârșitul veacurilor
într-o casă a dezvălului moderat
li s-au spus noemina & medeea
nu într-un stadiu lacanian al oglinzii ci direct în vază
pe doi din cei patru pereți ai săi în doi poli cardinal opuși
în două zări răscolite singular și artificial de ochii pescărușului
o vază puerilo-pedagogică ce nu ar conține defel
flori falice frunze testiculare confetti spermatice
urmând cu strășnicie principiul incluziunii tuturor națiilor
în cele din urmă în vază încap numai băieții ce au avut loc
rezervat irevocabil în patul gargantuesc al mamelor lor
o veșnică naivă (m)uceniță a literelor se va întreba în fiecare pauză de masă
cum anume se face că aproape toți bărbații vor să intre *de facto*
în poemul medeei și în indeterminarea sa pasională
hrană reparatorie pentru melcii de primăvară
haideți în stil reverențios și cercetați în număr generos-emfatic
dar rămâneți în optica glasvandului colorat în bătaia luminilor de vară suedeze
vaza nu are decât o singură intrare altfel apa de pe rădăcini ar curge pe masa
lucioasă
aceea e vulva multiplu tatonată imaginativ de creaturile
a căror bunăstare psihică e doar temporară
recidivantă în tumora gri ce revine
întotdeauna în alt loc față de cel în care
s-a născut inițial

de când și-a incendiat copiii medeea mănâncă numai scoici crude
(tăiate în patru părți două mari și două mai mici precum
aripile solzoase ale fluturilor sau – hai că poți mai senzual de-atât –
dispoziția celor două perechi de repliuri ale vulvei)
fără pâine. scăldate sânguincios în oțet balsamic de modena la fiecare masă
untul nu se potrivește scoicilor oricum buricele degetelor sunt rășinoase peste
măsură
cu fiecare crimă indexată pofta de mâncare e și mai pronunțată
din cochilii sculptează inimi pe cenotafe în carouri cu striții aurii
teribilism mortuar rezumat la niște rateuri succesoriale și pe cont propriu
în terapia individuală *avant la lettre* pentru câteva omoruri juvenile care nu
doar
că nu dovedesc nimic dar nici nu oprimă conștiința maternă instalată
provizoriu în
adicția la ghivecele cu flori în fața cărora călugării bunei-cuviințe și ai
concordiei
fac cozi. la vârsta de 40 de ani medeea e mai atrăgătoare decât la 20
zic unii amanți frustrați prezenți la târgurile de vineri
nu-i așa că-n actul contemplării pielea se subțiază și privitorul devine totuna
cu obiectul dorinței sale și al ochilor săi

nu-i dai voie celui alt să-ți atingă părțile corpului pe care nu le poți vedea
sau simți învăluită în lâna de aur cu franjuri de flamenco
coloana vertebrală ceafa reversul urechii cercurile de deasupra feselor
trei la număr impar precum sfânta treime
cu proprietăți sacre zic unii mai experimentați în
citirea termometrului indicațiilor libidinale
epuizată îți spui cu voce stinsă că niciodată nu trăiești în epoca potrivită ție
tu mereu impui o schimbare de direcție inegală și incomodă
supraeului tuturor pământurilor
o coloratură tipică norilor de ploaie
a căror umbră se deplasează pe șosea cu viteza
îngăduită pe autostradă
o soră vitregă total necunoscută
(o picătură de ulei de mac lângă o picătură de ulei de motor)
căreia nu te-ai obosit vreodată să-i arăți lumina zilei
și pe care mama ta ți-a transferat-o la naștere în cavitatea uterină
oare nu ea și-a ucis copiii în locul tău medeea

cutia pandorei nu se poate închide la loc blocată
pe-o singură treaptă de funcționare înclătă
o oroare ce deversare de molecule descălțate fără căciulă în
casa în care bate vântul în neștire și medeea suferă de frisoane amețitoare
cerbul care saltă-n iarbă medeea te dezgustă de dinainte să moară iason îl va
mânca
la o singură cină
se va linge cu însuflețire pe degetele cu care
te mângâie pe coapse tu pui prea multă sare din nou nu te lasă să dormi cum
îndrăznește
rochia de mireasă pe care a găsit-o în pădure la vânatoare
este casantă din banane înghețate și coajă neagră lustruită cu burghiul de
împrumut
(el e meșter de duminică constructor solness de becuri arse) ți se potrivește
nu ai cum s-o refuzi și te doare peste măsură te umilește
pielea ta cu saliva lui uscată verzuie se pipernicește
cuprinsă de jale se îngrămădește
ca o curmală uscată sub faldurile rochiei sub pătura de ocrotire a căprioarei
(nu-i mai vine nici ei să mănânce când îl zărește pe iason printre zăbrele)
rochie impregnată de probele autosatisfacerii virile
neprezentate la procesul de divorț
ți-ai dorit încă de la început separarea dar nimeni din familia regală nu a fost de
acord
ai rămas
în rochia soioasă până când ai devenit o torță orbitoare
de sine stătătoare ce nu mai cerșea resuscitare
oricine te scutura ca pe-un pom fructifer expus la vânzare te invita la dans
îți șoptea la ureche când te hotărăști să evadezi din carcasă
ochii tăi splendizi au nevoie de răcoare

Între profa de română și supermarketul ontologic

Într-un peisaj poetic tot mai supus fragmentării și recuperării estetice a discursului cotidian, poezia lui Florin Dumitrescu din *Sentimentul naturii* (Casa de Editură Max Blecher, 2023) se distinge prin neliniștea materiei, o insurgență molcomă dar persistentă a formelor de viață neglijate, împletind într-un palimpsest băltoacele cu metafizica, mormolocii cu logosul, Dudeștiul cu Olimpul. Imagini și senzații în care percepția ecologică nu mai e doar un gest contemplativ, ci un act de conștiință – ba chiar un tip de revoltă lichidă, o bio-rezistență postumană. Aparent diaristică în unele secvențe, dar cu reflexe oraculare, combinând autoficțiunea cu observația socială, baletul micro-cosmic cu sarcasmul urban, poezia generează un spațiu care nu este doar fundal, ci protagonist în sine: un ecosistem suferind, dar viu, în care insectele și larvele batraciene văd cosmosul mai clar decât ființa umană văduvită de reflexivitate. Unul dintre poemele esențiale este o parafrază ecologică a mitului ieșirii din peșteră: nu în forma platonice a iluminării intelectuale, ci în versiunea umedă, vâscoasă, în care iluminarea e bulbucată, viscerală, o trecere din „zeama primordială” în aerul tare al individualizării. Mormolocul devine figură a conștiinței în devenire, simbol al tranziției, al unei inocențe care își descoperă condiția socială: „cetățeni ai comunității de batracieni”. E un trop al fragilității devenite viziune – un ecocentrism poetic care rescrie lirismul din perspectiva alterității biologice. Această sensibilitate ecopoetică, cultivând recuperarea unei relații organice între eu și lume, între corp și geografie, dar mai ales între text și materia de joasă rezoluție a realului, se ferește de idealizări, optând în schimb pentru o poetică a impurului: bălțile sunt turbării cosmice, șanțurile devin spații ale unei lucidități resemnate, insectele și coropișnițele – figuri ale alterității absolute. E o rescriere a unui „sublim de ghenă”, un ecopostmodernism în care falia dintre biologic și metafizic se închide sub forma unei respirații comune – „lumina și frigul cu vecinii de bloc mineral”. Totodată, poemele se încadrează într-un tip de discurs liric angajat, dar cu un grad înalt de subtilitate estetică. În locul

pamfletului sau al manifestului, Florin Dumitrescu preferă ironia diluată, autoironia. Acestea sunt reflecții asupra precarității proiectate pe trupul vegetal, care se oferă ca dar edenic și ca marfă perisabilă. Remarcabilă este capacitatea de a jongla cu registrele: de la tragicomic la grotesc, de la o metafizică a coropișniței la o senzualitate degradată a pepenilor. Există o tensiune permanentă între ceea ce este numit și ceea ce este resimțit, între enunțul poetic și sursa sa biologică: poemele freamătă de viață într-o manieră aproape materială – ele mișună, se bulbucă, se scurg, se încheiază. „Prelata se așterne” este o mostră de reificare simbolică a pieței, a haosului capitalist: Mega Image-ul nu e doar reper geografic, ci instanță sonoră, mecanism al haosului și al înstrăinării: „Prelata se așterne peste pepeni/ Neoane chicote și melodii/ de la Megaimage de vizavi/ vitrina scuipe peste piața Gemeni [...]/ Sub mușama harbujii vor musti/ la noapte senzuali obraznici țepeni/ cum n-am mai pomenit nicidecum asemeni/ iscoditorii ochi de mușterii [...]/ și vorbele se sparg de pavimentul/ îngemănatei hale și-o transformă/ încet într-o curcubătă diformă.” Este aici o elegie discretă a marginalului, un gest de reabilitare a realului domestic, dar și o critică a modului în care poezia contemporană poate salva ceva din fragmentul urban prin limbaj. Asemenea unei insecte prinse-n rășină, poezia refuză zborul (sau i se refuză?), dar păstrează vibrația aripii. Ea este locală și universală, grobiană și sapiențială, rizomatică și profund umană. Angajamentul nu este pamfletar, ci organic – o formă de solidaritate discretă cu tot ceea ce trăiește, se zbate, moare, renaște în colțurile „blocului mineral” sau în „rondul de gladiole” al memoriei afective. E un discurs în

care „rațiunea tulbure” a naufragiului devine formă de logos, deopotrivă mântuitor și absurd. Poezia angajată aici nu este de manifestare, ci de contagiune. Discursul nu cere milă și nici protest deschis, ci se infiltrează pe canalele senzoriale, pe detalii, pe scurtcircuite de imagine. De pildă, în „[Lasă-mă nene]”, gestul retragerii nu este resemnat, ci o formă de rezistență pasivă, o disoluție asumată în șanțuri și gladiole, în „spațiul ăla verde” în care secolul însuși este invitat să dispară.

Fiecare poem funcționează asemenea unui rizom textual – nu are un centru, ci o rețea de senzori distribuite, care pot fi accesate de oriunde, oricând. De exemplu, în poemul „Dudești”, vocea colectivă a

mahalalei nu se constituie ca un cor epic sau un personaj liric distinct, ci ca o proliferare de fragmente identitare, fiecare ieșind la suprafață precum un „puf de pădărie” sau o „pânză de omidă”, metafore ale unei vitalități difuze care refuză verticalitatea marilor discursuri.

După o primă parte, poemele din ciclul „Ecolalii”, în care hibridul liric și ironia barocă explodau într-o atmosferă textuală grotesc-jucăușă, părțile a doua și a treia mută discursul poetic într-o zonă tentaculară, unde gândirea se încolăcește pe sine, se înmulțește prin ramificare, se reproduce vegetativ. Avem de-a face nu doar cu o poezie rizomatică în sens deleuzian, ci și cu o textualitate contaminată, invadată de limbaje și registre divergente, de un flux asociativ care refuză ierarhii, centre și senzori fixe.

Partea a doua este deopotrivă onirică și programatică. Profesoara de română e transformată într-o valkyrie postmodernă care inițiază eul într-un ritual dionisiac de dezvoltare a „sentimentului naturii”. Acest gest nu mai este contemplativ ori romantic, ci visceral, fizic, încheat în contactul dintre limbaj și carne, iar poezia devine „vehicul al vibrației celei dintâi”. În acest ritual carnal-liric, natura nu este reprezentare, ci reproducere, iar eul se transformă în șopârlă, ciocârlan, licheni, embrion, triton – corpului ramificându-i-se „mii de permutări complexe”.

Partea a treia devine o extensie firească, dar cu mutații clare de paradigmă. Dacă partea a doua era ritmată de eros vegetal și de o lirică a metamorfozei, partea a treia este o coborâre în infrarealul postuman, într-o distopie din plastic și bachelită. Apare figura „Orfeu în stiren”, un Orfeu digitalizat, dezorientat, un „megastar al labirintului de fum” care nu mai mântuiește prin poezie, ci reflectă goana holografică a unei lumi hiperrealiste. Tonul este aici de o ironie amară. În „Descântecul lui Orfeu”, „Avem blugi și gece și tricouri din nailon/ acum și la pungă de plastic”, un refren-mantră al noii religii consumiste, în care materia lumii nu mai este spirituală sau naturală, ci formată din „făpturi hidroplaste”, „vidre nutririi nisetri și mreze” din plastic. Poezia își asumă estetica kitsch-ului pop-industrial, atacă ironic capitalismul și inflația produselor sintetice. Poemele acestei părți sunt toate tentative de desacralizare a umanului și a naturii. „Ia-mă de pe raft”, „pune-mă în coș”, „dezghioacă-mă” sunt imperative ale unui „eu” devenit obiect, marfă, inserat în fluxul unui supermarket ontologic. Poetul este aici un „produs”, un consumabil, o ficțiune imprimată pe ambalaj.

Volumul lui Florin Dumitrescu, departe de a fi o simplă carte de poezie, este un ecosistem poetic fluid, iar poezia însăși devine un instrument prin care natura, cultura, corpul și tehnologia se întretaie într-un dans grotesc și sublim.

Afrobeat

**și făuritorul său,
Fela Kuti**

Adrian MIHAI

Afrobeat este un gen muzical ce se manifestă preponderent în Africa de Vest și combină în special muzici din Nigeria și Ghana cu cele de proveniență Nord Americană, cum ar fi jazz, soul sau funk. Se caracterizează în principal prin interpretări vocale cu acompaniament instrumental realizat din formule ritmice complexe, deseori sincopate (specifice genului *yoruba* din Nigeria), precum și cu variate instrumente de percuție. Deși astfel de muzici nu ajung foarte des la urechile noastre, deoarece posturile de televiziune și de radio dedicate fenomenului sonor nu fac din diversitatea muzicală o prioritate iar festivalurile care ne-ar putea aduce în atenție astfel de genuri (cum ar fi cele de jazz sau care promovează diverse alte combinații sonore), au o plajă mult prea mare de acoperit și, de cele mai multe ori, nu au bugete foarte generoase.

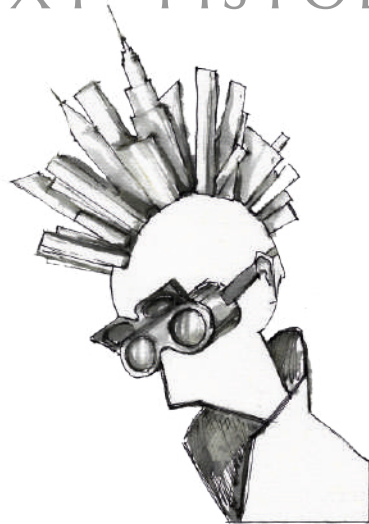
Este important de menționat mulți muzicieni au fost influențați de afrobeat. Jazzmenii care s-au inspirat din acest gen s-au întors astfel, pe alte căi, la originile muzicii de sorginte nord-americană. De asemenea, binecunoscutul producător muzical și muzician, Brian Eno, creditat ca inventator al genului muzical ambient și colaborator al unor artiști precum David Bowie, U2, Peter Gabriel, David Byrne sau Coldplay, a fost fascinat de caracteristica ritmică a muzicii afrobeat. Genul muzical a apărut în Nigeria de la sfârșitul anilor 1960 și de-a lungul deceniilor care au urmat au existat nenumărate proiecte în întreaga lume care au urmărit reînnoșirea sa.

Din punct de vedere al structurii, muzica afrobeat nu este foarte greu de descifrat. Marea majoritatea a pieselor abordează forme binare, adică A (strofă) și B (refren), care sunt foarte similare, din punctul de vedere al construcției. Principiul care stă la baza acestor piese este cel al dialogului, a unei forme de polifonie rudimentară. Dialogul există între solistul vocal și un grup vocal (numit și *backing vocals*) sau între un grup de instrumente de suflat, din lemn, adică saxofoane și altul, alcătuit din instrumente de suflat din alamă, adică trompete/tromboane. Există situații când

dialogul instrumental este dublat sau continuat de instrumentele cu claviatură. În alte cazuri, apare un dialog de linii melodice între pachetele de instrumente mai sus menționate și grupul vocal. Acompaniamentul, care servește drept fundație ritmică și armonică, este realizat de claviaturi, de cele mai multe ori, chitară electrică, chitară bas, tobe și percuții. De foarte multe ori, piesele au o durată comparabilă cu cele din rockul psihedelic, rockul progresiv sau muzica ambientală, ceea ce le transformă mai degrabă în adevărate suite muzicale. De asemenea, piesele lui Miles Davis din perioada în care aborda jazzul fusion pot fi comparate cu durata și sonoritatea muzicii afrobeat.

Din punctul de vedere al armoniei, acest gen muzical este foarte predictibil, poate chiar monoton pe alocuri, păstrând de multe ori pedale armonice, amintind, pe lângă genurile sus pomenite, de muzicile specifice evului mediu european, mai ales că vorbim de muzici scrise în scări modale. Cu toate acestea, faptul că nu prezintă nici o surpriză din punct de vedere armonic, acest lucru contribuind și la o gamă oarecum restrânsă de opțiuni melodice, o transformă într-o formă muzicală care poate induce starea de transă. Nu este atât de variată precum rockul progresiv sau de aventuroasă precum rockul psihedelic, nici atât de complexă precum jazzul fusion sau atât de liniștită precum muzica ambientală. Acest lucru o transformă în muzica ideală atât pentru reflecție cât și pentru dans.

Artistul care se confundă cu istoria afrobeat se numește Fela Kuti. A studiat trompetă, compoziție și teorie muzicală la Trinity College of Music din Londra între anii 1958 și 1963. În această perioadă a fondat prima sa formație, pe care, odată cu reînnoșirea în Nigeria natală, a reorganizat-o și redenumit-o în Nigeria '70, iar ulterior, după o vizită în Statele Unite ale Americii în Afrika '70 și, în final, Egypt '80. Sursele sale de inspirație au fost cultura muzicală indigenă Yoruba, muzica clasică studiată în Anglia, muzica jazz ascultată la radioul național nigerian, interpreți precum James Brown, John Coltrane sau Miles Davis, literatura (în special scrierile lui Malcolm X) și activiștii politici întâlniți în timpul vizitelor din Statele Unite ale Americii. S-a autoproclamat discipol al președintelui ghanez Dr. Kwame Nkrumah, fiind un mare promotor al anticolonialismului și al pan-africanismului. Crescut în spiritul autentic nigerian, tatăl său fiind ministru și lider al mișcării unioniste, a scris de multe ori versuri caustice, pline de încărcătură politică și mesaje subtile la adresa puterii statale. Acestea se regăsesc în albume precum *Confusion* din 1975, *Coffin for Head of State* din 1981 sau *Beasts of No Nation* din 1989. Atacurile sale la adresa clasei politice din Nigeria au dus la arestarea sa în noiembrie 1984 de unde a fost eliberat doi ani mai târziu. A fost un interpret vocal și multiinstrumentist, cântând la saxofon, claviaturi și percuție. Interpretările sale vocale erau dublate de un grup de voci feminine, care era alcătuit din cele douăzeci și șapte soții ale sale, supranumite *queens*. Catalogul său de lucrări include peste cincizeci de albume iar multe dintre acestea au rămas nepublicate.

Johanna SCÎNTEE

Ciucuri de mătase

În dreapta era camera de autopsie, dar Vivi fu îndrumată spre două uși mari, destul de uzate, cu geam armat.

— Aici e, îi spuse asistentul cu salopeta albastră.

Mulțumesc-ul îi ieși automat pe gură, iar trecerea din lumea celor vii spre lumea celor morți se produse doar prin deschiderea ușilor de tip pendul. Zece mese de inox erau simetric așezate în încăperea cu pereți acoperiți cu faianță albă și inundată de lumina de neon. Nu simțea decât frig și nu înțelegea dacă e de la temperatura din aceea sală, de la atâta alb, de la lumina rece sau de la mesele ce nu erau goale. Cei șase saci din plastic cu fermoar erau o parte mai voluminoși, iar alții arătau ca niște baloane răsuflăte după o petrecere. Se pare că pentru cei șase petrecerea se terminase.

Avea șaisprezece ani când a urmat primele cursuri de dicție la Școala Populară de Artă din oraș. Șase sași în șase saci, repeta pe atunci. Voia să scape de accentul zonal, voia să învețe să se facă auzită, să-și găsească vocea cu care să dea glas personajelor preferate. Îndrăgea literatura britanică, cu tot ce era romantic în ea. Era refugiul ei în lumea de acasă, unde aproape că era inexistentă pentru restul familiei.

Mai avea trei frați: o soră mai mare, Elvira și una mai mică, Ramona ce pe atunci avea doar 8 ani. Dominant era Octav, născut între ea și Elvira, favoritul mamei și sursa AVC-urilor tatei. Ultimul i-a fost fatal și am simțit că tata, ca un militar de carieră ce era, a dezertat din viață. Doar eu i-am simțit lipsa, restul au fost liberi să trăiască mai furtunos decât până atunci, mai ales Octav.

Elvira tocmai terminase facultatea și se mândreau toți că ajunsese farmacistă tocmai când își cunoscuse viitorul soț. A avut grijă mereu de frații mai mici ca o mamă și mereu și-a depășit rolul de soră mai mare.

Ramona de abia începuse școala și fiecare zi era o dramă pentru ea. Nu-i plăceau noile reguli și faptul că avea mereu teme. Fiecare dintre cei patru îi era un slujitor loial, fie că aplaudau orice liniuță sau bastonaș realizat pe caietul Tip II, fie că-i făceau lucrările din plastilină sau machetele. Pe cât era de mică și fragilă, pe atât de tenace era. Atunci când a terminat Dreptul și și-a primit bursa la Paris, nu s-a prea uitat înapoi. A plecat din casă ca și cum un contract expirase și începea un altul. Acum trăia în capitala Franței, căsătorită cu copia sa în variantă flamandă și aveau 2 copii ce întregeau tabloul succesului. Apărea rar în țară și atunci era totul o furtună.

În ziua aceea, Vivi își repeta exercițiile de dicție singură acasă. Mama era cu Ramona la cursul de balet, Elvira la întâlnire cu viitorul soț. Ceasul de deasupra biroului arăta ora 18:25. Căldura casei era în contrast cu vremea de februarie de afară. Stătea într-o cămașă de noapte pufoasă, dar picioarele-i erau desculțe. Adora să umble cu tălpile goale prin casă, însă gura mamei, acompaniată de cea a Elvirei, o urmărea:

— Pune ceva în picioare că răcești jos și n-o să mai faci copii!

Tălpile îi zburdau pe gresia rece, pe parchetul care scârțâia sau țopâiau pe covoarele de lână cu ciucuri de mătase perfect pieptănați și de nederanjat.

Nici nu simți când Octav intră și o privi dănuind în rimele exercițiilor de dicție.

— Hei, ai venit? Nu e nimeni acasă, îi zise și se opri într-o piruetă în cadrul ușii dormitorului pe care îl împărțea cu Elvira.

El își scoase geaca groasă cu glugă, o agăță în cuier și își netezi părul. Privea în jos, spre tălpile ei ce se răsuciră și, cu un ropot mărunț, o duseră în vârful patului ei. Pașii lui erau târșâiți, grei, tăcuți și o urmară. Ea se chircoli în colțul patului, spre perete strângând un colț de plapumă sub bărbie.

— Dacă-ți e foame, mama a lăsat mâncare pe aragaz.

El se așeză în genunchi pe marginea patului tot privindu-i gleznele și tălpile până când Vivi simți că încep să i se răcească. Acea gheață urca prin ea. Mâna lui prinse una dintre gleznele subțiri. Rămase inertă căutând doar o formă de a străpunge zidul din spatele ei și să dispară. Palmele calde ale lui Octav aveau o curiozitate iar Vivi nu avea răspuns pentru ea. O trase ușor spre el, ea alunecând ca un lung șir de reproșuri nespuse. Corpul îi devenea iar cald sub presiunea lui Octav. Mirosul lui, atât de cunoscut pentru că obișnuia să-i poarte pe ascuns bluzoanele, acel miros o făcu să închidă ochii. Acum totul era într-un ritm cald, o cadență ca la cursurile de dicție. Doar un tremur încordat a lui Octav o făcu să deschidă ochii și, peste umărul lui, văzu că se făcuse ora 19:05. După ce el plecă din cameră, ea se cuibări cu genunchii strânși la piept, acoperindu-se cu plapuma. Ațipi.

Se trezi în hărmălaia Ramonei ce-și exemplifica noul pas învățat, agățându-se de tocurile ușilor, pendulând piciorul în față și în spate, înclinându-și trupul firav înainte și înapoi, în opoziție cu piciorul-pendul.

— Așa se face corect un *Développé*! striga Ramona.

În ușa dormitorului lui Vivi, întră piciorul, apoi trunchiul ei cu capul ei mic cu coc ca un măr.

— A, aici erai! Vivi e la ea în pat! spuse muzical Ramona și își urmă pașii către celelalte uși.

Vivi apucă doar să se ridice spre perete, că apăru și mama în cadru.

— Asta e oră să dormi, domnișoară? Și imediat îi alunecară ochii pe ciucurii de mătase deranjați ai covorului. Vai, ce-ai făcut?

— Ce-a făcut, mamă? exclamă Elvira care tocmai intrase în casă și se năpusti să vadă isprava.

Își vârî plapuma sub bărbie lăsând să i se dezvelească tălpile.

— Ia uite, iar ești desculță! Și ți-a mai venit și ciclu. Cum o să mai faci copii dacă umbli așa? Treci și te spală că strâng eu aici și pieptăn ciucurii.

Ușoare urme de sânge i se uscaseră pe pulpe și mici stropi rămaseră pe cearceaf. Elvira ca o furtună intră în urma ei să șteargă urmele, să schimbe așternuturile și să pieptene ciucurii.

Două zile mai târziu, când Ramona era iar la balet și Elvira la întâlnire, Octav venit tăcut în ușa dormitorului ei. De data acesta, a avut grijă să nu mai deranjeze ciucurii.

Orele de balet s-au terminat la sfârșitul lui mai și tot atunci s-a dus să facă avort la cel mai îndepărtat cabinet ginecologic din oraș. A schimbat un tramvai și două autobuze, dar la întoarcere a luat un taxi. În noaptea aceea a făcut febră. Elvira a vegheat-o chiar dacă era ocupată cu nunta. I-a administrat o doză șoc de antibiotic și febra a scăzut, dar durerile nu. Se prefăcea că-i bine, până în ziua dinainte nunții, când, în bucătărie, cu brațele pline de flori, a leșinat în timp ce împletea coroanțe pentru domnișoarele de onoare.

— Vai, cât de palidă e? strigă atunci mama. Octav, vino să o ridici?

Vivi nu-i mai simțise mirosul de când se terminaseră orele de balet. L-a cuprins cu mâinile de gât și s-a lăsat dusă în pat. Mâneca cămășii lui albe era plină de sânge.

— A leșinat iar! strigă Elvira.

Salvarea a venit repede și au luat-o. Elvira merse cu ea și, când doctorul îi spuse că are complicații în urma unui avort, Elvira nu a mai privit-o ca o mamă, ci ca o soră. Vivi a auzit-o vorbind cu Octav la telefon.

— A fost însărcinată. N-o să mai facă copii a zis doctorul. Vivi rămâne aici peste noapte să fie sub supraveghere. Mâine va veni direct la biserică. Spune-i mamei să-i pregătească rochia și nu-i zice nimic de avort. Pa!

Vivi adormi și se trezi în ziua nunții surorii e mai mari, cu rochia de domnișoară de onoare pregătită pe umeras în cuierul rezervei ei de spital. Pantofii erau așezați cumiți la baza cuierului. Veni o asistentă care avea toate instrucțiunile, cum să o

îmbrace, cum să-i facă bujori în obraji, să o externeze, să-i cheme un taxi și să fie la ora 11:00 la Sfântul Spiridon.

Ramona purta o rochie ca a ei, dar în miniatură. Elvira radia de fericire în contrast cu zâmbetul gingival al primei domnișoare de onoare. Vivi a făcut față evenimentului, până când un unchi din partea tatei, și el tot ofițer în rezervă, dar fără copii, deci fără AVC, a dus-o acasă.

A doua zi dimineată, casa era plină de petale de flori ofilite pe jos, ciucurii de mătase ciufuțiți de la musafirii din alaiul miresei. Mama și Ramona dormeau în dormitorul matrimonial. Elvira își trăise noaptea nunții în noua ei casă. Ușa camerei lui Octav era deschisă, patul făcut, ciucurii nederanjați și un bilet pe noptieră adresat mamei. Vivi deschise șifonierul. Era gol.

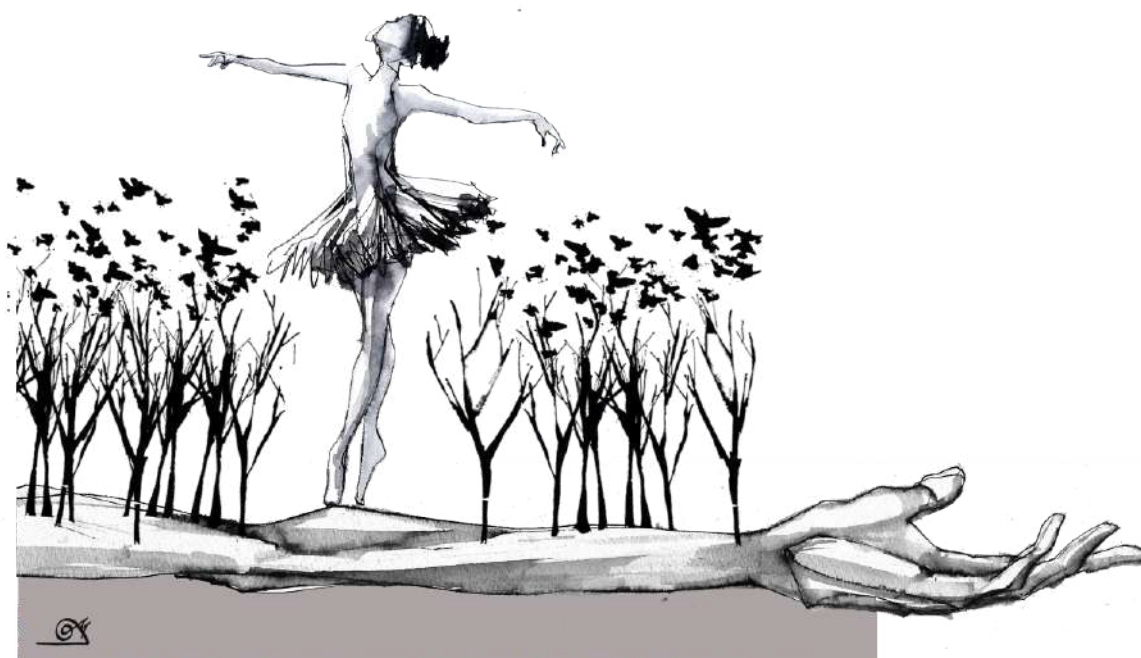
Octav plecase să dea probele la Școala de Aviație și i-a motivat mamei că nu i-a spus să nu îi afecteze bucuria Elvirei. Urma să o anunțe cum a trecut probele.

Nu s-a mai întors nicicând acasă. Când a născut Elvira a venit la spital îmbrăcat în uniformă și a plecat imediat. Mama îi trimitea pachete cu prăjituri și musaca în fiecare lună, schimba doar adresa în funcție de baza aeriană unde lucra.

Elvira a făcut doi copii, lucra la Farmacia din cartierul mamei să-i poată lăsa copii în grijă. Vivi a terminat Facultatea de Actorie din oraș, fiind o actriță de roluri secundare la teatrul local. Locuia cu chirie în apropierea teatrului, trăind izolată în lumea personajelor ei mediocre. Ramona era definiția lui *bine, merci* la Paris. Octav zbură, dar niciodată spre casă. Fusesse căsătorit șase luni și fosta soție, necunoscută în familia lui, a născut un băiat.

Când mama a sunat-o în aceea dimineată, Vivi se spălase pe cap și avea tot părul prins într-un prosop turban. Nu-i plăcea să folosească fohnul și asta e bine că a auzit telefonul mamei.

— A murit Octav! Au venit doi polițiști să-mi spună. L-au adus la morga din oraș. Nu înțeleg nimic. Îți dau un polițist la telefon. Ia-l!

— Bună ziua, doamnă. Condoleanțe. Domnul locotenent comandor Octav Ionașcu a fost găsit mort în condiții suspecte. Armata face și ea o anchetă paralelă cu a noastră, a Poliției Române. Avem nevoie să îl identificați. Este depus la morga din orașul dvs.

— Dar era la Câmpia Turzii. Ce s-a întâmplat?

— A fost găsit de niște vânători în Pădurea Șopa și prezenta urme de violență. Vă rog, haideți să ne vedem la morgă și vorbim mai multe. Sunteți sora, da?

— Da, sunt sora lui Octav. Ajung în jumătate de oră. Aveți grijă de mama, vă rog.

Șase sași în șase saci își spunea Vivi în gând privind către cele șase mese de inox. Se întreba care este Octav. Nu-l mai văzuse de peste 20 de ani și nu știa dacă era gras sau slab. Refuzase să se uite la fotografiile ce le avea mama prin casa cu el în uniformă, la fel cum, și el refuzase să vină la vreun spectacol de-al ei. O clipă își permise să ghicească. *A doua masă de la peretele din fund*

— Aici este, o ghidă asistentul cu salopeta albastră. Vă avertizez că nu arată prea bine, doamnă. Să fiți tare, îi mai spuse și brusc trase fermoarul până la capăt dezgolind un trup firav, învinețit, supt de viață, plin de cicatrici proaspete și închegate.

Cu capul înclinat spre trupul lui Octav începu să le numere, două câte două începând de la tălpi în sus. Numără până la douăzeci și opt când ajunse la sexul mult mai vânăt decât restul corpului și aproape lipit de o rană adâncă din coapsă.

— Treizeci, treizeci și doi, treizeci și patru, continuă să numere cu voce tare.

A cinzeci și noua rană era pe gât, în dreapta, imediat sub mandibula osoasă. Îi cuprinse chipul într-o privire rupând numărătoarea odată cu un oftat adânc. Cu degetul arătător îi lua o șuviță de pe frunte în care era sânge negru, închegat.

— El e...spuse Vivi, și de abia își retrase mâna, că fermoarul o despărți de Octav.

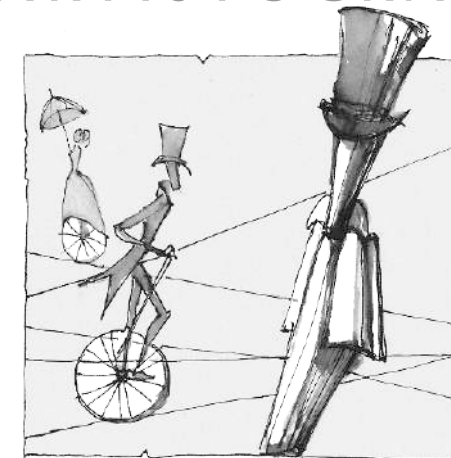
— Veniți să semnați actele și, vă rog, să așteptați până vine Polița, îl auzi pe asistentul cu salopeta albastră ca printr-un gigantic tub ce propaga ecouri în tonuri joase.

Ușile pendul se închiseră în urma ei și se prăbuși fără vlagă pe primul scaun din hol. Cu capul în mâini, simțea șuvițele de păr încă ud alunecându-i pe față. Asistentul cu salopeta albastră îi băgă în intimitatea propriei dureri un clip board albastru cu 4 foi de semnat.

— Aici, aici și aici, vă rog. Numele dumneavoastră și gradul de rudenie cu decedatul. Scrieți pe linia punctată.

Completă cu o supunere școlărească formularele și le lăsă pe scaunul alăturat. Plecă fără a mai sta după polițiști.

Nu era trecut de ora 11:00. Era o zi fără anotimp. Era prima zi în care nu mai aștepta să ierte.

Dan PERȘA

Mainstream și science-fiction

Oh, de câte ori nu mi-am spus că am încheiat acest eseu! Am tras concluzia, dar apoi a venit *Adagio*, iar apoi și povestea cu romanul meu și revelația. Și aici ajuns credeam că, în sfârșit, e gata. Dar uite că dânsul nu se lasă. E anul 2025, fac corecturile, dar un îngerel vine și mă gâdilă cu pana pe la nas ca să mai strănut un paragraf. Total nesperios, va spune, pe bună dreptate, cititorul. Dar când te gâdilă îngerușul nu ai încotro, strănuiți. Căci aflând din cercetare diferențele între mainstream și science-fiction, le pot folosi ca bază pentru o cercetare mai intensă și credibilă. Zic: iată, dispun de-un adevăr și în jurul acestui adevăr și în numele lui pot face judecăți. Că or fi de valoare? Nu știu. Și asta din credința mea că totul e relativ, că tot ce credem azi va fi retușat mâine și tot ce știm azi va fi corijat mâine.

Oricum, nu voi spune nimic nou, ci tot ce am spus mai înainte, dar din alt unghi. Nu doar rezultatele vechiului meu eseu mă ajută, ci, de vreme ce au trecut niște ani, maturitatea.

„Dacă aș fi unul dintre acei autori cări se respectă”, cam cum spunea conul Iancu, adică un ins cu morgă academică, aș documenta minuțios chestiunea intertextualității, a referinței culturale. Aș avea material destul, har Domnului. Aș porni-o de la vechii greci. Nu erau tragediile celor trei mari dramaturgi pline de referințe la epopeile homerice și la mitologie? Dar și Homer, mai înainte, nu reutiliza mituri și motive literare premurgătoare? Iar romanii Vergiliu și Ovidiu nu au făcut la fel? Și l-aș documenta și explica pe îndelete pe T.S. Eliot și „metoda mitologică”. Mai ales că aș intra pe un gras teren al înaintașilor săi, Pound, Joyce. În *Ulise*, Joyce scrie fiecare capitol având ca referință episoadele din *Odiseea* lui

Homer. Totuși nu vreau să mă întind așa mult, însă gândindu-mă la asta, îmi apare o emoționantă întrebare. De ce ample opere science-fiction, între care ciclurile lui Asimov, sau seria *Dune*, ori, de ce nu, fascinantul *Ubik*, sau *Seniorii războiului* nu intră în corpul cultural al lumii noastre (adică nu devin referințe)? Ele nu, și totuși există romane cu tentă SF care au pătruns. *Frankenstein*, spre exemplu. Sau *Dr. Jekyll and Mr. Hyde*, romanul lui Robert Louis Stevenson. Ori *Solaris* al lui Stanislaw Lem. Ce le deosebește? Răspunsul la această întrebare ne înlesnește înțelegerea unor taine ale literaturii. Romanele acestea sunt tulburătoare. Către ce ne îndreaptă gândurile romanul lui Stevenson? Este omul o monolitică entitate morală, sau coexistă în el binele și răul, separate și antagonice?

Dr. Henry Jekyll este un om respectabil, educat, care își reprimă impulsurile întunecate pentru a se conforma normelor societății victoriene. Mr. Edward Hyde, dublul său, dimpotrivă, aidoma baccantelor, se dezlănțuie sub violența impulsurilor bestiale: o ființă instinctuală, imorală, lipsită de rușine. Dar Hyde nu e altcineva decât o parte a lui Jekyll: „Man is not truly one, but truly two.” Prin poziunea lui, Jekyll nu inventează o altă ființă, ci scoate la lumină ce deja exista în el – partea întunecată, reprimată. Ce ar putea exprima mai bine lupta lăuntrică a fiecăruia dintre noi între bine și rău?

Suferim de dualitate morală – există în noi tendințe opuse: dorința de a face bine și tentația răului. Ne reprimăm pornirile rele, deoarece societatea cere control și decență, dar reprimarea poate duce la o explozie distructivă a instinctelor, mai ales când apar condiții istorice zbuciumate.

Frankenstein de Mary Shelley este și el un roman tulburător pentru că, la fel ca *Dr. Jekyll and Mr. Hyde*, ne obligă să ne confruntăm cu întrebări incomode despre identitate, moralitate, limitele cunoașterii și responsabilitate. Iată de ce romanul continuă să neliniștească cititorii de peste 200 de ani. Ne punem din nou întrebări despre cine suntem.

Victor Frankenstein creează o ființă vie și apoi fuge de ea. În acest moment, cine e monstruos? Ființa creată, sau creatorul care refuză responsabilitatea? Creatura nu e rea de la început – devine violentă din durere, respingere, izolare. „Ar fi trebuit să fiu Adamul tău, dar sunt mai degrabă îngerul căzut.” – vorbe care mă duc, în timpul nostru, cu gândul la inteligența artificială. Va spune și ea, într-o zi, aceste cuvinte? Cu tot cortegiul de consecințe. Iată ce adânc explorează umanitatea romanul scris de Mary în urma unui pariu făcut într-o noapte cu soțul ei Shelley și cu Byron. Mi se pare că ea este mai degrabă contemporana noastră decât cei doi mari poeți romantici.

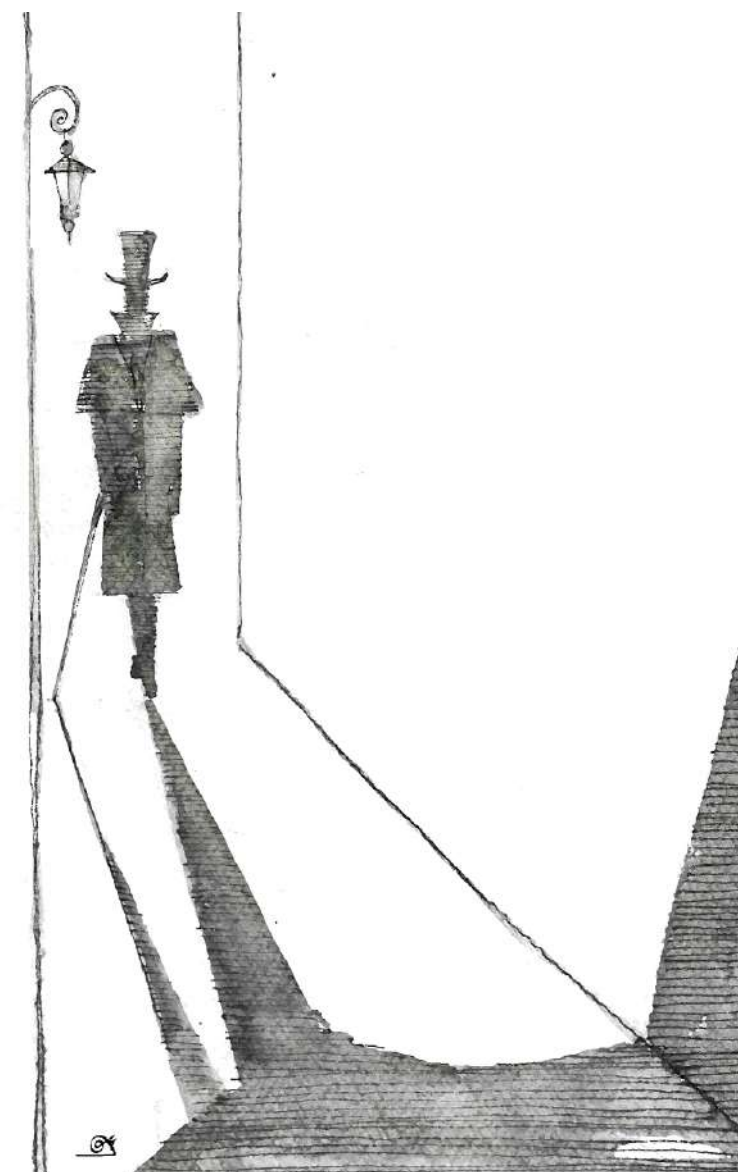
Ce spune, de fapt, creatura lui Frankenstein? „Ai fi putut să fii un creator iubitor, dar m-ai părăsit. Nu sunt o ființă binecuvântată, ci una blestemată.” Oare nu spun unii dintre noi, într-un moment al vieții lor, același lucru despre Dumnezeu?

Tensiunea morală vine din faptul că nu putem condamna creatura fără a

condamna și omul care a făcut-o și a abandonat-o.

Contextul socio-economic al perioadei când a fost scris romanul este cunoscut tuturor. Începuse revoluția industrială și cu ea teama că știința și tehnologia pot duce la distrugerea echilibrului naturii, umanului și eticului.

Dr. Frankenstein vrea să depășească limitele naturii, dar creează viață fără iubire, fără empatie, doar din setea de glorie științifică. „Pentru că pot” – după cum sună o butadă din zilele noastre.

E o temă clasică de hybris: aroganță față de ordinea cosmică. E vorba aici de hybrisul antic, clasic (grecesc): aroganța extremă sau mândria nemăsurată care îl face pe un om să încalce ordinea cosmică, să se creadă asemenea zeilor, și să sfideze limitele impuse de destin sau de zei. Este o ofensă adusă zeiței Dike (Justiția cosmică) sau ordinii firești a lumii. Iar consecința inevitabilă era nemesis – pedeapsa divină, urmată de restabilirea echilibrului. Am făcut aceste precizări, deoarece azi cuvântul hybris e folosit mai ales în context estetic: o poezie care îndrăznește prea mult, un roman construit amețitor, dolda de excese formale.

Tulburător este și faptul că știința, în loc să aducă progres și lumină, produce suferință, moarte, alienare.

Dar prin ce ne mai incită această poveste? Ea induce în noi o derută. Frankenstein și creatura sa sunt două fețe ale aceluiași suflet: unul e omul civilizat, educat, dar arogant și rece; celălalt e expresia brută a umanității noastre fragile, care tânjește după sens și afecțiune. Cititorului nu-i este ușor să simtă cu cine e mai de dorit să empatizeze, iar asta face romanul dureros și profund: ne obligă să recunoaștem monstruosul în uman și umanul în monstruos.

Oare ne putem închipui ce a aruncat acel început de veac al XIX-lea în mentalul bunei doamne Mary Shelley? Pare să fie ceva de groază că știința poate orice. Poate lua de-a valma organe și părți din trupuri omenești, le poate coase la un loc și poate învia acea creatură spăimoasă. Iar contemporanii, crede Mary, simt oroare față de propria lor creație. Legile naturii sunt încălcate, viața maculată, omul capătă puteri demiurgice, dar fără să-și asume responsabilitatea față de ceea ce creează. A impresionat-o, posibil, experimentul lui Luigi Galvani cu mușchiul unei broaște contractat la aplicarea unui slab curent. Premergător, Mary se afla sub influența cercului intelectualilor și poezilor romantici. Raționalismul și logica seacă a științei le repugna acestora. Pe de altă parte, *Prometeu descătușat* arată că apreciau răzvrătirea împotriva autorității divine. Astfel că Mary simte simpatie față de Frankenstein. Dar creația lui, Monstrul, aparent bună la început, se va întoarce treptat împotriva lui.

Solaris ne mișcă launtric în cu totul alt fel, explorând alte aspecte ale umanului, ale umanității noastre: printr-o turbulență filozofică, existențială, legată de limitele cunoașterii, natura conștiinței și imposibilitatea comunicării reale dintre noi și univers. Aici ne confruntăm cu necunoscutul absolut. În *Solaris*, oamenii explorează o planetă acoperită de un ocean viu, capabil să materializeze amintiri, dorințe și traume din subconștientul savanților care îl studiază.

Dar oceanul nu comunică. Nu reacționează în nici un fel, nu oferă nici un răspuns la întrebări, pare că nici nu e conștient că existăm. Nu „răspunde” în termeni umani. Pentru prima dată în science fiction, întâlnirea cu o altă formă de viață nu e fascinantă sau triumfătoare, ci incomprehensibilă, neliniștitoare, inutilă.

Oamenii nu pot înțelege oceanul, dar mai grav e că nu pot înțelege nici propriile proiecții, aduse la viață de acel ocean. Kelvin se confruntă cu „apariția” fostei sale

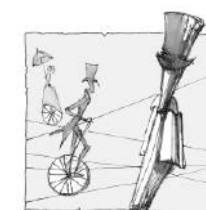
iubite, Hari, care s-a sinucis. Ea e reprodusă de ocean din memoria sa – dar nu este adevărata Hari. De aici o dublă traumă: nici nu o poate iubi, dar nici nu o poate respinge fără să se simtă vinovat. Și astfel romanul devine o adnotare devastatoare despre memoria afectivă: oare iubim oamenii reali sau doar proiecțiile noastre despre ei?

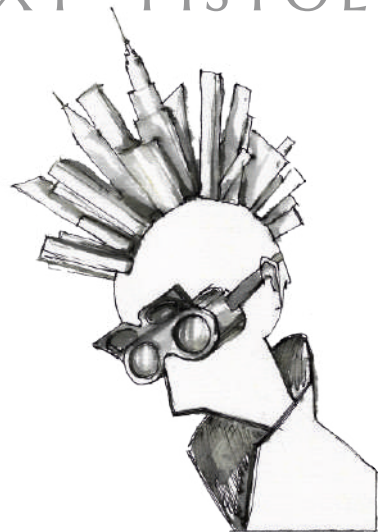
Oceanul nu e o ființă răuvoitoare. Dar acționează ca o oglindă psihologică totală, care îți pune în față ce-ai pierdut, ce-ai vrea să uiți, ce-ai vrea să nu fi fost niciodată. Este coșmarul absolut: nu ești invadat de monștri externi, ci de versiuni ale trecutului tău, ale vinovăției tale, ale dorințelor reprimite.

Lem demontează clișeul triumfului științei: „Nu căutăm alte lumi. Căutăm o oglindă.” *Solaris* este tulburător pentru că nu oferă răspunsuri clare, nu confirmă superioritatea umană, nu ne mângâie cu ideea ordinii cosmice. În final, oceanul rămâne complet străin de noi.

Dacă în *Frankenstein* și *Jekyll and Hyde* conflictul nostru e cu ceva recognoscibil (cu un monstru sau cu latura noastră întunecată), în *Solaris* conflictul e cu ceva ce nu putem înțelege. Oceanul nu e „rău”. E doar... altceva. Și asta e mai terifiant decât un inamic: ce faci când realitatea nu are nici un sens uman?

Acum cred că este destul de clar și putem sintetiza: aceste romane intră în zestrea noastră culturală, intră în corpul culturii, deoarece au un impact asupra conștiinței noastre. O largesc, îi oferă noi teritorii, problematizează. Iar această dezvoltare se face prin oglindirea noastră, a ceea ce suntem și a cine suntem, în raport, în acest caz, cu a noastră contemporaneitate. (Căci altfel, oglindirea noastră este în raport cu universul). Și aduce conștiinței noastre numeroase întrebări ce caută să delimiteze progresul civilizației de posibila involuție a umanului. Să caute între bine și rău. Conștiința noastră și întrebările sunt stocate în cultură. Dacă marile romane SF sunt doar aventuri uimitoare și creează lumi insolite, fără impact asupra conștiinței, nu vor intra în corpusul cultural. Nu ne oglindesc, nu oglindesc umanul și nu suscită întrebări răscolitoare în sinele nostru.

Alberto PĂDURARU

triolet deranj

te plac dar nu te deranjez
mă uit doar pe furiș când nu te uiți
la tine și mă întreb dacă mă vezi
așa frumoasă ești și-așa mult taci
mă gândesc la ce dracu te gândești
te uiți doar pe furiș când nu mă uit
mă placi și tu dar nu mă deranjezi

odeletă papucilor de casă

am ieșit din casă
în papuci de casă

am intrat în casă
în papuci de-afară

memoria

am ieșit odată la primul date cu o fată
cu o memorie destul de scurtă
sau poate chiar fără memorie
dar sigur de-o frumusețe absolută
și amuzantă și atentă la ce se discută
dar degeaba
uita tot într-o secundă

și-am ieșit și-a doua oară
la primul date cu ea
i-am spus că mi se părea
oarecum cunoscută
apoi i-am spus tot ce mi-a povestit
în același loc data trecută
și ea credea că am ghicit și o vrăjea
dar imediat într-o secundă uita

memoria

nu știu dacă v-am povestit dar odată
am ieșit la primul date cu o fată
cu o memorie destul de scurtă
sau poate chiar fără memorie
ciudat a fost abia când s-a pornit
spre date de acasă
și n-a mai ajuns niciodată
dar tot am așteptat-o câteva ore

mi se părea superbă n-am uitat-o
așa că i-am mai scris am mai întrebat-o
tot felul de chestii nu-mi răspundea defel
adică zicea doar că nu știe
și zilele se deșirau la fel
mereu programam aceeași
și aceeași întâlnire

memoria

pe fata cu memorie ultrascurtă
sau mă rog fără memorie am întrebat-o
după ce ne-am uitat îndelung
în fine pentru ea *îndescurt*
unul la altul

dac-a avut primul sărut
și ea a zis că-ncă nu l-a avut
și-am sărutat-o

inițial mi-a spus că i-a plăcut mult
și m-am aplecat din nou să o sărut
fiindcă și mie mi se păruse minunată

s-a dat în spate oarecum speriată
mi-a zis să aștept că n-a mai avut
și-ar vrea ca să vorbim ceva mai mult
primul sărut e-o chestie importantă

fetele

cum crești de-ți pocnesc ale gleznei oase
merg cei înalți la sală cu părinții
ei primii cu bărbiile păroase
cum bracketsi colorați îndreaptă dinții
și fetele devin tot mai frumoase

fugim de ele cum de lună valuri
venim spre ele ca valuri spre lună
încă nu știm și le iubim cum sfinții
veghează doar de sus dar împreună

și-s puși pe-afiș la zilele comunei
sau binefăcători peste orașe
și lumea bea și râde-n festivaluri
și fetele devin tot mai frumoase

cum trec patinatori buluc cu spatele
trece și la băieți de ele frica
ușor-ușor de-acum ne sperie altele
și-apoi nu ne mai sperie nimica

pupatul nu-i senzație-i *doar* senzație
mai mult ar cântări o-mbrățișare
dar știm și noi ce bun e șervețelul
pe buze l-adevăr și provocare

se conturează din gesturi aparte
și tot așa parcă pe nesimțite
prime fărâme de intimitate
în feluri tot la fel de cumițite

încă nu știm dar imităm adulții
mai bine decât înșiși se imită
și-apropierile-s la fel în joacă
și nicio apropiere nu-i pripită

prima iubită

un pulover dat în ploaia cald-a verii
umbrela strâns ținută mână-n mână
și-un braț încolăcit de braț pe urmă
sub pașii lor și-n mrejele tăcerii

și nu mai vor nimica doar atâta
se lasă și-nserarea peste case
și capul ei ușor la el pe umăr
știi fetele devin tot mai frumoase

când blând trec orele și nu mai numeri
și-o placi dar chiar o placi de-adevăratea
la fel cum îți iubești singurătatea
și-ai împărți cu ea ultima gumă

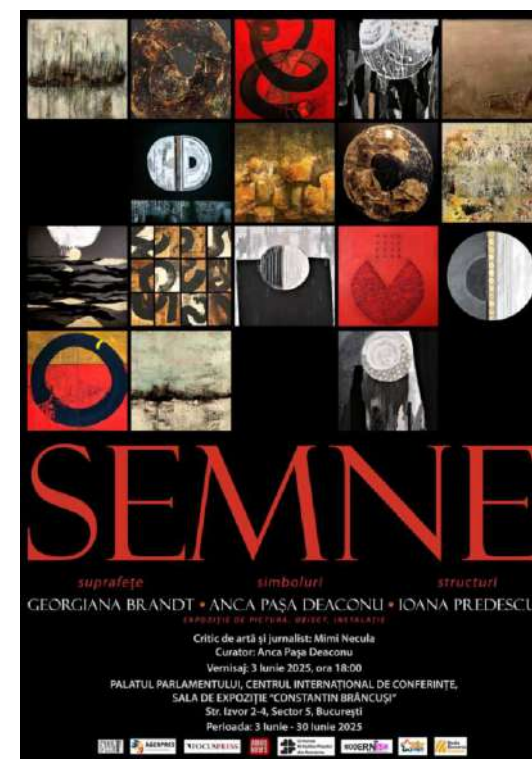

ARTA la PERETE

Eduard ANDREI

Trei artiste (ne) fac Semne (de) la Palatul Parlamentului

Afișul expoziției

„SEMNE. Suprafețe-Simboluri-Structuri”,
sala „Constantin Brâncuși”,
Palatului Parlamentului

În data de 3 iunie 2025, în eleganta sală de expoziție „Constantin Brâncuși” a Palatului Parlamentului din București, a avut loc vernisajul expoziției „SEMNE. Suprafețe-Simboluri-Structuri”, care a reunit lucrările a trei artiste: constănțencele **Anca Pașa Deaconu** (care a fost și curator), **Ioana Predescu** și gorjeanca **Georgiana Brandt**. Cuvântul de deschidere a fost adresat de criticul de artă **Mimi Necula**, cunoscută jurnalistă a postului TVR Cultural, care a remarcat principiul ciclicității (simbolismul cercului), ca numitor comun al expoziției.

Imagine de la vernisaj: (de la stânga la dreapta)

Georgiana Brandt, Anca Pașa Deaconu, Mimi Necula, Ioana Predescu.

Foto: Eduard Andrei

În aceeași formulă de trio, artiste au expus și anul trecut la galeria „Arta” a UAP Craiova.

Sala monumentală din dreapta intrării a fost „disputată” de Anca Pașa Deaconu și Ioana Predescu, între care există subtile afinități estetice, la nivel formal și conceptual. Lucrările lor s-au „așezat” perfect în acest spațiu, intrând într-un dialog de tip hermeneutic și punându-se în valoare reciproc.

Anca Pașa Deaconu, o artistă plurifațetată, care se exprimă în multiple medii (pictură, grafică, instalație, colaj, obiect, fotografie, video, performance), reușește încă o dată să mă surprindă: pe lângă câteva lucrări pe care i le cunoșteam din expozițiile personale din ultimii ani, artista a creat special pentru acest eveniment noi compoziții de mari dimensiuni: *Simbol (I și II)*, *Începuturi. Calea*, *Scut (I și II)*. Realizate în tehnică mixtă (pictură în culori acrilice și colaj de diverse materiale), aceste lucrări au ca motiv central sfera secționată median – stilizare brâncușiană a „sărutului” (așa cum se regăsește pe stâlpii și pe grinda orizontală a *Porții Sărutului* de la Târgu-Jiu). Totodată, motivul circular sugerează Soarele sau Luna. Compozițiile artistei, pornind de la conceptul de dualitate (temă a cercetării sale doctorale la Universitatea Națională de Arte – București), stau sub semnul contrastului dintre cele două „non-culori”, albul și negrul, cu sensuri simbolice, marcând dihotomii: zi / noapte, lumină / întuneric, bine / rău. Uneori este introdus și aurul, cu trimitere atât la fondul de aur al mozaicurilor sau icoanelor bizantine, ca simbol al lumii divine, cât și la sculpturile în bronz auriu polisat ale lui Brâncuși.

Alteori se alătură roșul-ruginiu al unor inserții metalice. În mijlocul sălii, artista a expus o instalație formată din grinzi uriașe de lemn vechi, suprapuse, pe care se pot observa amprente de tălpi albe, ca semne ale trecerii spre un nou început, inspirată fiind de tema vetero-testamentară *Arca lui Noe*. Anca Pașa Deaconu are o fire solară, explozivă, este mai degrabă extrovertită.

Anca Pașa Deaconu,

(în prim-plan) instalația *Arca lui Noe*;

(în fundal) picturile-colaj *Simbol II*

(stânga), *Începuturi. Calea* (mijloc), *Simbol I* (dreapta),

obiectele *Reper simbolic* (la extremități).

Foto: Eduard Andrei

La polul opus ca temperament, **Ioana Predescu**, o artistă discretă și cu o notă de mister, „ascunsă” parcă în spatele funcției sale de muzeograf, pe care o îndeplinește la Muzeul de Artă Constanța, expune lucrări cu o mare capacitate de interiorizare a emoției și gestului, cu deliberate reduceri cromatice și stilizări ale formelor, care capătă semnificații simbolice. Negrul profund, catifelat sau cu străluciri metalice domină în lucrările sale, juxtapus mai ales albastrului cobalt, dar și roșului sau galbenului (uneori sub forma bronzului auriu). Compoziția pe registre orizontale suprapuse *Azialergdacănuplouă*, cu culorile vibrante în diferite grade, amintește de estetica picturii *Color Field*, ca direcție a artei abstracte, și

introduce în partea inferioară a pânzei textul care dă titlul lucrării, semnificația frazei fiind dublată de minimalismul literelor ca semne plastice. În alte lucrări, ca *Uroboros 19*, această funcție semantică și estetică a literelor este preluată de cifre. *Uroboros*, șarpele (sau dragonul) mitic, cel care își înghite coada, formând un cerc perfect, ca simbol al morții și învierii, al ciclicității, este un motiv recurent în creația artistei. Animalul fantastic, prezent în cărțile de tarot, l-a fascinat în trecut și pe Victor Brauner, care îl echivala cu semnul infinitului (un fel de cifră opt pe orizontală), cu care și-a semnat unele lucrări.

Ioana Predescu,
picturile în tehnică mixtă *Azialergdacă nuplouă* și *Uroboros 19*.
Foto: Eduard Andrei

Sala (relativ mai mică) din fața intrării a fost rezervată **Georgianeii Brandt**. Artista expune câteva serii de lucrări, între care cel mai mult mi-a atras atenția tripticul *Pictură matieristă*, realizat în cadrul studiilor sale doctorale, absolvite la Universitatea de Arte și Design din Cluj-Napoca, sub îndrumarea profesorului Ioan Sbârciu. O împătimită a materiei, Georgiana Brandt jonglează cu variate texturi și materialități, care tind să confere picturilor ei aspectul de colaj, cu calități tactile, dincolo de cele vizuale (relația dintre haptic și optic). Totodată, puternicele împăstări ale unor forme abstracte, proiectate pe un fundal ceva mai aplatizat, marchează tendința de a ieși în relief din suprafața bidimensională a pânzei. În dominante de galben, în contraste puternice de auriu și negru sau în game de griuri, brunuri și ocruri, lucrările sale au o anumită muzicalitate a acordurilor cromatice. Faptul nu este întâmplător, căci artista este soția unui cunoscut muzician din Târgu-Jiu. De altfel, în instalația *Pieces*, Georgiana Brandt

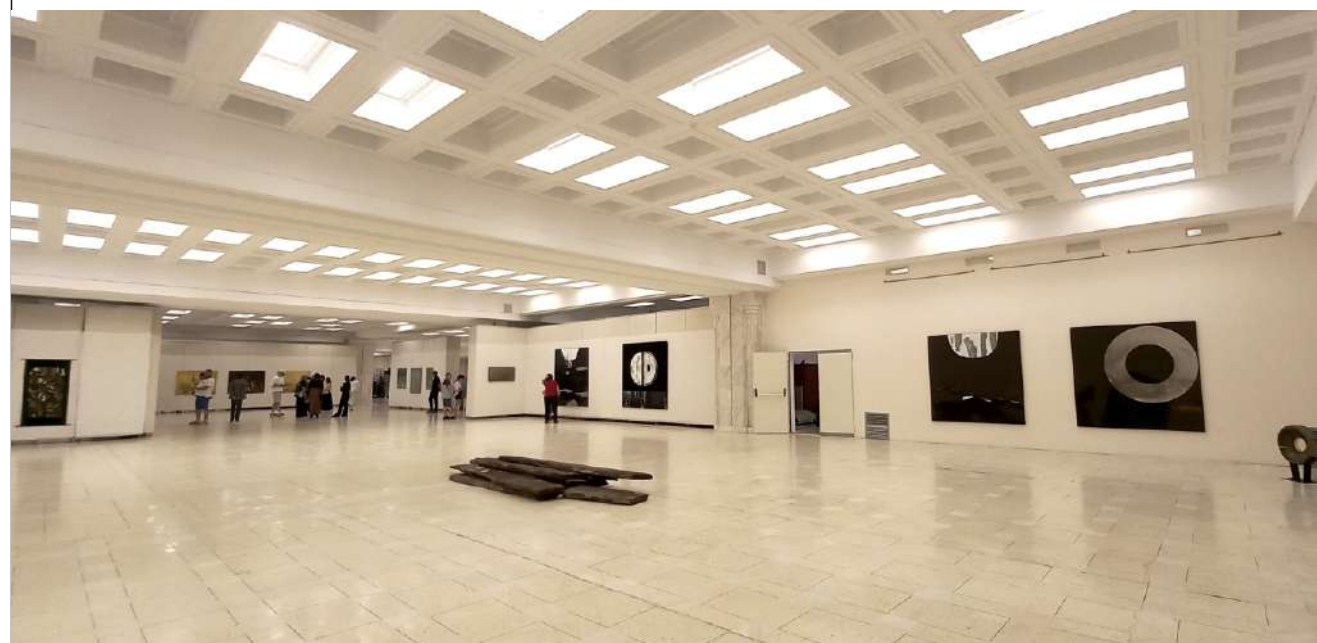
include chiar două viori, aproape „deghizate” sub stratul rugos de culoare, continuat și pe volumele paralelipipedice de lemn învecinate, care funcționează ca suport și fundal pentru cele două instrumente muzicale.

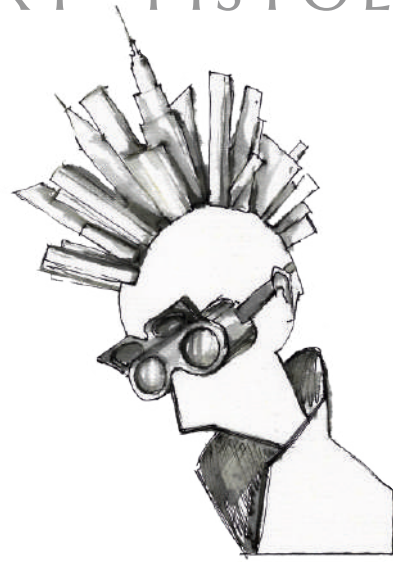
Jocul cu *suprafețe-simboluri-structuri*, practicat de cele trei artiste, generează *semne*, invitând publicul să le descifreze și lăsând loc multiplelor interpretări.

Georgiana Brandt, tripticul *Pictură matieristă* și instalația *Pieces*.
Foto (colaj): Eduard Andrei

Imagine din expoziția „SEMNE. Suprafețe-Simboluri-Structuri”. Foto: Eduard Andrei

Emilia NEDELCOFF

EKG

inima mea –
o pernă îndesată
cu multiple griji & frici

grija pentru bolile
care mușcă din carne
& nu mi-au ocolit familia

grija pentru bolile
care atacă mintea
& nu mi-au ocolit familia

teama de moarte
moștenită de la tata

teama de nebunie
moștenită de la mama

grija & isteria declanșate
de războaiele care se-ntind

peste tot ca o molimă

grija că pisicile care m-au
iubit mai sincer decât oamenii
n-au un rai al lor

grija pentru termene limită presante
suprasolicitare & epuizare
profesională

grija zilei de mâine

& mai ales
teama viscerală
de a pierde
TOTUL

inima mea
încărcată excesiv
& cu prea puțin loc
rămas pentru iubirea de sine

Cu tine de mână și atât

Aici sunt străzile.
Aici e marginea orașului São Paulo.
Aici, gunoiul aruncat de-a lungul
trotuarelor sparte, clădirile mângâlate
cu înjurături, pereții grei de beton.

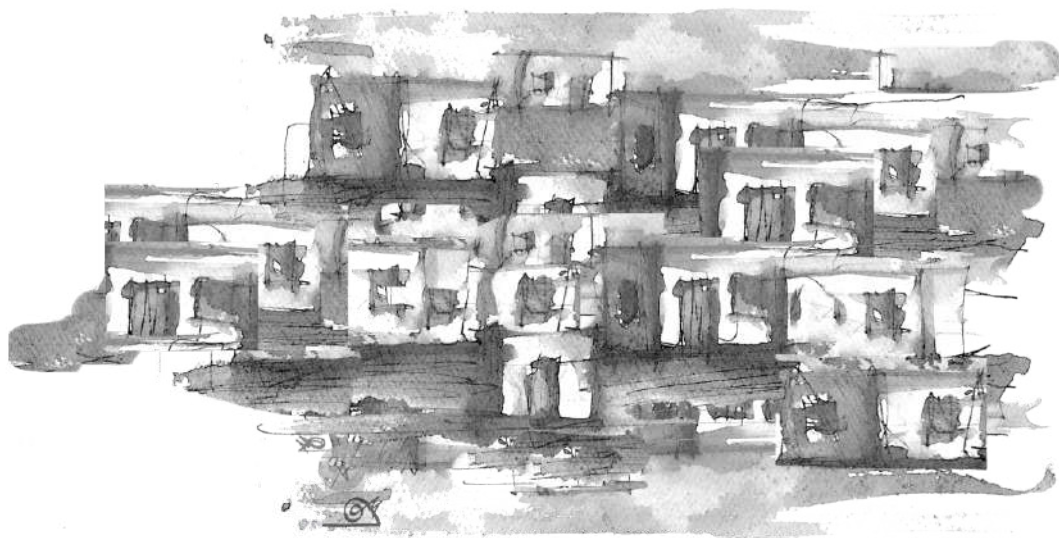
Tot aici, pisici schiloade și
câini vagabonzi
prelingându-se de-a
lungul lor ca niște
fantome în plină zi.

Aici sunt gangsterii,
dealerii,
curvele obosite
de viață și

de dorința altora.

Și tot aici e el,
cel care, atunci când m-a
luat prima oară de mână,
mi-a șoptit:

*Ca orice bărbat crescut în Campo Limpo,
Vila Clementina sau Capão Redondo,
aici, pe drumurile favelelor din São Paulo,
asta e singura formă de vulnerabilitate
pe care mi-o permit.*

Impacto

Spune-mi despre tine,
mi-ai cerut:

despre pasiunile tale,
 durerile tale,
 fricile tale,
 lucrurile pe care
 nu le-ai spus
 niciodată nimănui.

Și eu m-am supus.

Pentru că nu ai tânjit
după pielea mea, ci
după adevărul meu.

Iar asta s-a simțit de atâtea ori ca acasă.

Nu ți-am ascuns nici o versiune a mea:

femeia curajoasă,
 învinsă,
 orgolioasă,
 care a iubit prea mult,
 care a iubit prea puțin,
 care a iubit prea devreme,
 care n-a plecat nici măcar
 atunci când era prea târziu.

Iar tu ai rămas de fiecare dată.

Ai rămas chiar și atunci când
nu ai putut să mă cunoști așa
cum cere lumea, prin
formă și apropiere.

M-ai lăsat să mă desfășor în voie
în spațiul tău virtual, fără a-mi
cere vreodată să mă explic.

Iar asta e ceea ce numesc eu libertate.

Nu știu dacă vom fi vreodată mai mult
decât playlistul cu melodii în spaniolă,
pe care ni le-am trimis când poate
ne-a lipsit curajul, însă fie doar și atât
simt că e îndeajuns.

Reflector

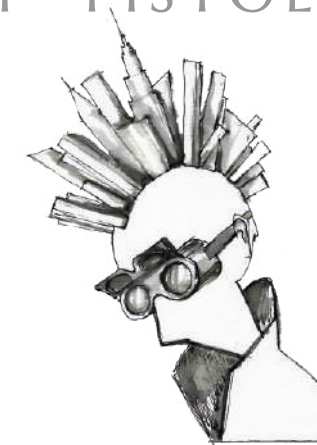
corpul prin lume
liber
corpul dorit
corpul vânat
corpul cumpărat
corpul obiect
corpul meu
mai mult decât orice
subiect doritor
pe care-l vrei acoperit
de rușine

Grotesc

frumusețea unei femei
salvează pe oricine altcineva
niciodată pe sine până
la capăt

TEXT PISTOLS

Cezar **A**MARIEI

Eliberarea

Într-o bună dimineață de miercuri din blânda zi de 7 octombrie, când George Samson se trezi lungit pe spate pe canapeaua din garsoniera lui din mansardă, după o seară cu prietenii, se pomeni că, lipit de brațul stâng, în apropierea umărului, se află un tip cât el de mare, aproape identic, de care se afla lipit un altul asemănător, în aceeași zonă din apropierea umerilor. Cât reuși să deslușească la lumina lămpii de veghe, pe care o uitase aprinsă, cei din pat erau la rândul lor prinși de alții, stivuiți pe jos, ce umpluseră camera.

Spre deosebire de el, care se simțea în deplină vigoare, în pofida gustului amarui din gură și a amețelii din cap, corpurile din imediata apropiere erau goale, după cum își dădu imediat seama la o primă pipăire. Păreau a fi din piele, aveau păr pe cap, aveau mâini și picioare iar dacă era ceva artificial, lucru de care nu se îndoia, era de cea mai bună calitate.

Oricât de bine ar fi semănat unul lângă altul, se vedea la o analiză mai atentă o ușoară deosebire între ei. Deosebirea devenea evidentă, pe măsură ce privea și compara de exemplu bărbatul sau bărbății din apropiere cu restul care stăteau nemișcați prin cameră.

În cadrul ușii de intrare în cameră și cât putea vedea din hol deslușea că replicile erau mai mici și, chiar dacă toate erau îmbrăcate identic, cu același tip de maieu și chiloți cum era și el acum, se vedea că e o lungă înșiruire, un lanț descrescător cu variantele lui, din ce în ce mai tinere.

„Ce căcat!?”, fură primele cuvinte care-i trecură prin minte și se gândi că nu ar

mai trebui să bea seara sau, dacă ar fi să mai bea, să o lase măcar mai moale cu tăria, că-i prăjește creierul, apoi își spuse că n-are cum să fie așa, că e doar o joacă a imaginației.

– Dorm sau sunt încă beat sau sunt beat și dorm, își spuse și închise ochii la loc o vreme. Lumina din lampa de veghe îi traversă mai întâi roz pleoapele strânse, apoi se transformă într-un crem călduț și își zise că gata, a trecut.

Deschise ochii.

Îi ținu o vreme în tavan, era liniște, un întuneric gros domnea afară, doar câțiva picuri de ploaie țârlăiau pe glaful de tablă și se gândi să se culce la loc dar ideea se dovedi întru totul nerealizabilă, deoarece se obișnuise să doarmă pe burtă și, când încercă să se întoarcă, nu putu să se miște decât puțin, cât îl lăsă carcasa gonflată a bărbatului lipit de el. Se smuci, în încercarea de a-și schimba poziția și mai câștigă puțin spațiu dar tot insuficient. Mai încercă o dată, cu același rezultat, apoi încă o dată și reveni pe spate.

– Ce glumă de căcat, își spuse George Samson, care-o fi fost muistul care a făcut-o?

Încercă să-și dea seama nu doar cine, dar și cum sau când s-a întâmplat totul numai că părea destul de dificil să-și aducă aminte. Se întâlnise pe la șapte seara cu Mihnea, Gabi și Auraș la cel din urmă acasă pentru un mic pocheraș, pocheraș la Auraș, două sute de căciulă și atât, să nu se dușmănească dacă pierde mai mult, e ca o masă mai ca lumea în oraș, cu băutură cu tot, așa au mai pus câte o sută și-au luat vodcă și vin, cu vodca nu se mai împacă de ceva vreme dar, după mai multe pahare de vin, a zis că intră și ea, dacă tot nu-i intra carte.

S-a curățat primul și-a ieșit din joc, oricum mersese până atunci mai mult la cacealma și cacealmau asta, cât să țină, a stat așadar pe margine, pe băutură, și-a văzut cum îi face Auraș de bani pe toți și, după ce i-a lăsat lefteri, le-a zis că le face o surpriză și-a scos din dulap o pungă cu câteva ciuperci uscate:

– Ne mai deschidem și noi creierul, le-a spus, ce mai surpriză, a răspuns Mihnea, ești prost, coaie, că nu asta e surpriza, surpriza acum v-o pun, dar mai întâi luați fiecare câte o bucățică, puneți-o pe limbă și n-o mestecați, bulangiilor, până nu anunț eu. Așa, ușor, e mult Gabi, ia doar jumate, ți se face dracului rău. Băgați-o acum în gură, uitați-vă după un loc și întindeți-vă pe spate. Jos, coaie, ce te uiți așa? Măinile pe lângă corp, picioarele depărtate, palmele invers, deschise. Ne relaxăm și noi un pic. Închideți ochii, gata, puteți să mestecați!

– Respirați adânc... expirați..., respirați adânc... ascultați sunetele care sunt în acest spațiu, se auzi o voce groasă, calmă din difuzoarele la care până atunci Auraș pusese muzică iar sistemul surround plimba cuvintele prin toată camera. Simțiți mirosurile din acest spațiu, temperatura din acest spațiu, e cald, e frig?... respirați, spunea glasul puternic, conectați-vă la ce este în jur, simțiți ce este în jur, hai să ne amintim ziua de ieri, la aceeași oră, unde erați, ce făceați?... era cald, era frig?... cu cine erați, ce sunete erau?... respirați. Unde erați pe 14 iulie, în acest an, cum erați îmbrăcați, cu cine erați? Aveați un gând anume pe care doreați să i-l transmiteți

persoanei respective? Respirați... La ultima zi de naștere, unde erați? Cu cine erați? Ce mirosuri pluteau în jurul vostru? Era cald sau frig? Respirați. Ce muzică ați ascultat în acea zi, dacă ați ascultat? V-ați pus vreo dorință? Unde erați când s-a declarat oficial sfârșitul pandemiei de Covid? Cu cine? Dar în urmă cu cinci ani, la ziua de naștere de atunci, unde erați, cu cine umblați? Ce sunete vă înconjurau, cum erau copacii, aveau sau nu frunze? Respirați! Ce culoare avea bluza de pe voi

când ați sărbătorit ziua de naștere, la 18 ani? Cu cine petreceați? Dar în prima zi de școală, la ce vă gândeați? Când ați făcut pentru prima dată litera „a”? Ce fel de vreme era afară: era soare, era înnorat, ploua, ninge? Respirați. Cum a fost prima zi de vacanță, cum erați îmbrăcați? Era cald, era frig, erați singuri, cu prieteni, câți erau, dacă erau? Ce sunete se auzeau? Care e prima amintire pe care o aveți, alături de cine sunteți? Ce sunete se auzeau în jurul vostru, ce mirosuri erau?

Întins pe spate pe parchetul gol, în marginea camerei, Samson se gândi la început că e o altă prostie de meditație la care îi pune Auraș dar n-avea ce face, omul care dădea ciupercile stabilea și regulile, „cine plătește tariful pune muzica”, îi plăcea gazdei să spună și de cele mai multe ori Auraș era cel care pune muzica.

Îl enerva că nu apucase să-l întrebe cât durează, spera că nu mult, încercă să mestece bucata de ciupercă din gură dar era tare, ca un carton presat, o ținu un timp așa, să se înmoaie cu salivă și sugea din când în când din ea, în timp ce vocea îi tot spunea să respire.

Nu avea idee cât timp trecuse, poate un sfert de oră sau poate mai mult și se gândea că mai bine dădea bucățița lui de ciupercă prin blender, s-o mărunțească și s-o înghită mai ușor cu un pic de băutură, așa i se părea că durează prea mult până să-și facă efectul și-l tot toca vocea lui „respirați”, de unde să știe ce-a făcut sau cum era îmbrăcat de ziua lui, în urmă cu cinci ani sau dacă era cald sau frig la majorat sau la 14 ani?

Îl încerca mai degrabă o senzație de panică, decât de relaxare, de ce-l pune să-și amintească prima zi de școală sau ce a făcut de ziua lui, la 40 de ani?, habar n-are, adică încă nu divorțase de Mioara, probabil era cu ea și fetița acasă dar nu de asta voia să-și aducă aminte, a venit să se relaxeze, ce dracu', să se simtă bine la un pocheraș, chit că iar a pierdut, să se destindă la un pahar dar nici asta nu pare să-i iasă, că-l ține din treabă „respirați”.

Ce contează ce-a fost?, azi e azi, mâine e mâine, ieri nu mai poate fi schimbat și nu are sens să se gândească acolo unde nu mai are cum să intervină, nici mâine nu se știe prea clar ce va fi, azi e la putere și trebuie dat totul pentru prezent.

Nu știa cum ajunsese acasă, luase probabil un Uber, a mai mers cu filmul rupt și-n alte dăți, era ceva mecanic în el ce-l ajuta să nimerească locul în care locuia de șase ani, oricât de praf ar fi fost. Atât și-a permis, după partaj, o garsonieră de 24 de metri la ultimul etaj al unui bloc interbelic, alții nici atât nu aveau și oricum nu-i trebuie mai mult: un pat și-un duș, restul sunt mofturi. Mai bine de o treime din spațiu i-l mâncau un holișor, baia și bucătăria, dar îi rămăsese o cameră destul de largă pe care oricum nu o aglomerase decât cu un birou care-i servea și ca masă pe care să mănânce, un dulap de haine, o canapea extensibilă ce ținea loc de pat și două noptiere.

Acum îi era foarte sete dar la fel de tare îi venea să se pișe, se ridică în cotul drept, se uită spre marginea patului, poate-o vedea o sticlă cu apă, doar un PET de 2,5 litri pe jumătate cu bere, rămas acolo de două seri în urmă.

Deja povestea cu bărbații gonflabili lipiți unul de altul și toți de el începea să-l enerveze, glumele-s glume cât timp râde cineva, acum nu râdea nimeni, încercă să tragă de cel de lângă el, cu gândul să ridice de jos și restul și să târâie totul, cumva, spre baie, nu reuși să câștige prea mult spațiu și-și dăduse seama că, și dacă o păpușă din asta ar fi cântărit puțin, doar două-trei kilograme, ele se adunau la câte reușea să vadă, cel puțin 20-30 dacă nu mai multe, nu știa câte se înghesuiau, dacă se mai înghesuiau, pe hol sau prin baie ori bucătărie sau cine mai știe pe unde. Ceea ce făcea întregul șir gonflabil greu de mișcat și la propriu, chiar dacă nu reușea să-și dea sema cam câte zeci de kilograme sau poate chiar suta ar avea de urnit.

Îi venea să urle și chiar slobozi un strigăt ce sună ciudat, gutural, în liniștea nopții. Neapărat, să bea niște apă.

Împinse corpul din stânga, de care era lipit, în următorul, spera să coboare pe acea parte a patului și s-o ia pe acolo spre baie dar când ajunse la marginea canapelei realiză că toată dușumeaua era plină cu păpuși gonflabile în maieu și chiloți, erau în total sigur mai mult de 40, unele puțin mai slabe, altele o idee mai grase, cu părul mai lung sau mai scurt, cele aproape de vârsta lui spre el, cele mai tinere spre ușă, într-un lung șir descrescător, încurcat dar descrescător.

– Nu e bine, își spuse George Samson și încercă să urce pe prima carcasă aflată la podea, în marginea patului și se dezechilibra și căzu peste ea, cu tot cu primele păpuși lipite de el. La început se sperie și se gândi că obiectul se va sparge dar plasticul sau cauciucul sau pielea sau materialul din care era făcută se dovedi rezistent. Se alese doar cu impresia că încearcă să-și țină echilibrul pe o saltea pusă pe apă, ca în urmă cu câțiva ani în piscina hotelului, la bulgari. Și-atât.

– Nu-i bine așa, repetă și se întoarse în pat, după alte câteva încercări eșuate de a străbate prin mulțimea carcaselor goale, lipite una de alta și toate de el.

Se uită în dreapta, lângă noptieră, de ce n-am și eu o vază, ca toți oamenii, își reproșă, cu gândul că s-ar fi pișat în ea, sau măcar un ghiveci mai mare cu flori, și doar a vrut să-și ia un ficus dar cine să aibă grijă de el?, că-i mai tot timpul plecat, așa, dacă avea ficus, se pișa acum în ghiveci și era bine și pentru el, și pentru plantă. Ficusul e cel mai bun prieten al omului, după beție.

Nimic. Niciun borcan gol, o cutie de plastic sau măcar o caserolă folosită, nimic în jur. Desigur, avea în bucătărie, dar dacă reușea să ajungă acolo putea la fel de bine nimeri și la baie, numai că nu-l ducea capul cum să traverseze gluma proastă care-i umpluse camera.

PET-ul de bere, se gândi. PET-ul de bere sau se pișă pe el, în pat, ca un bețiv ordinar. Întinse mâna după sticlă, nu ajunse, trase tare de păpușa lipită și restul lanțului cu chip uman din imediata apropiere se clinti cât să se târâie spre marginea patului și să agațe recipientul. Îl puse pe noptieră.

Reuși să se așeze în fund, după câteva mișcări, cu păpușa de alături într-o poziție similară, ca un confrate de pahar deja cherchelit, fără reacții personale.

Vru să se mute pe partea dreaptă, se dovedi dificil, se întoarse spre stânga,

înspre tovarășul lipit de el, și-și lăsă puțin chiloții în jos. Reveni spre noptieră, agăță gâtul PET-ului, îl puse cu atenție între el și păpușa gonflabilă și-și strecură vârful prepuțului în gura sticlei.

Se auzi un fâșâit ușor, de lichid scurs în alt lichid și pentru prima dată în dimineața aceea George se simți bine iar sentimentul ținu câteva zeci de secunde. În timp ce se pișa, avu timp să se uite de aproape la chipul celui lipit de el și abia atunci îi remarcă ceva ce părea un zâmbet tâmp,

– Futu-vă-n gură de muiști, spuse rar, lasă că vă fac eu pe voi, își spuse, și văzu că și colegul următor purta același tip de zâmbet, la fel și ceilalți ale căror fețe le putea distinge.

Când fu convins că nu mai poate storce nimic din vezică, își scoase prepuțul din gura sticlei și-și trase chilotul la loc, apucă PET-ul cu dreapta și-l puse lângă pat. Agăță dopul de pe noptieră și-l înșurubă cu trei degete la loc.

– Futu-vă-n gură de muiști, repetă, lasă că vă fac eu pe voi. Ce facem noi cu bulangiii care sunt bulangii?

Întinse mâna pe noptieră.

Apucă telefonul.

– Nu dorm eu, nu dormiți nici voi!, își zise. Rămase puțin blocat când văzu că e abia 3.52, se aștepta să fie mai mult, dar asta explica și liniștea absolută din jur, doar picurii ce țârâiau pe tabla de afară și atât, în rest nicio mașină, nicio sirenă, nimic.

Sună direct la Auraș, sigur el fusese capul răutăților la toată povestea asta, nu-și dădea seama cum de băgase atâția bani într-o glumă atât de stupidă, și o sută de lei de-ar fi costat un manechin și tot ar fi dat patru – cinci mii de lei pe toate, doar că păpușile nici măcar nu erau identice, sigur a costat o avere, de ce-ar fi dat cretinul atâția bani pe o poantă?

Reluă de trei ori apelul, dar Auraș nu răspunse, cum nu răspunseră nici ceilalți doi și abia după ce insistă de mai multe ori văzu, când se uita odată la telefon, că are sistemul DND pornit și se gândi că și ceilalți au noaptea activată opțiunea „Do Not Disturb”, să nu-i deranjeze fraieri de-alde George din somn.

De i-ar fi spus măcar ce tip de superglue folosiseră, să știe cum să-l dezlipească. Oricât trăgea de manechinul de alături nu făcea decât să-l doară cei câțiva centimetri de piele lipită de-i venea, la propriu, să se pișe pe el de durere.

Găsi pe internet un articol în *Libertatea*: „Ți-ai lipit degetele cu superglue? Cinci metode simple să le dezlipești”.

O variantă sugerată era să-și înmoaie zona afectată în unt sau margarină și să maseze bine, până se desprinde. Nu avea nici unt, nici margarină și în general nimic de mâncare altfel decât la conservă.

O altă recomandare era folosirea de dizolvant de lac de unghii. Pe bune, de unde acetone? Nici pilă de unghii din carton nu avea, nici măcar nu știa că există așa ceva, cum nu ținea în casă nici vaselină.

Singura variantă plauzibilă era cu apă și săpun dar, pentru asta, trebuia să ajungă la baie ori exact asta nu-i reușise deloc până acum, în ciuda tuturor insistențelor.

– Găsim o soluție, Samsonite, nu ne fac proștii ăștia pe noi, își zise.

– 112, ce urgență aveți?

– O problemă medicală, am ceva lipit de corp, din Mihail Sadoveanu sunt, Sadoveanu numărul 18, adică, apartament 12.

– Rămâneți, vă rog, la telefon, o să vă fac legătura la ambulanță.

– Ambulanța, ce urgență aveți?

– Din Mihail Sadoveanu sunt, George Samson mă numesc, am ceva lipit de corp și nu reușesc să dezlipeșc.

– Cum adică lipit de corp?

– Pe mână, aproape de umăr...

– Da...

– Un fel de păpușă gonflabilă.

– Vă credeam serios, domnu'.

– Chiar sunt, știu că sună aiurea dar am încercat să mă dezlipeșc și-s mai multe legate și...

– Medicul de familie, domnu'.

– Ce-i cu medicul de familie?

– Mergeți la medicul de familie cu problema asta, ambulanța ce să vă facă?

– Păi, să mă ducă la Urgențe, să mă dezlipească...

– Haideți, domnu', câți ani spuneți că aveți?

– 48!

– Păi, la vârsta dumneavoastră, e frumos să faceți glume? Noi chiar avem treabă.

– Dar...

– Luați un taxi, domnule, dacă chiar vreți la Urgențe, nu ne deranjați pe noi pentru atât, se mai dau și amenzi pentru apelare abuzivă la 112, de la o mie la două mii de lei.

Tonul de apel oprit îi răsună în urechi și George Samson stătea buimac, în pat, întrebându-se ce să facă? În mai puțin de trei ore trebuia să plece pe teren, avea azi de făcut distribuție la nici nu mai știe câte magazine și nu putea să întârzie că și-o lua urât, șanse să-l rezolve ambulanța nu erau, să-și ia liber medical nu se punea problema, că n-avea cine și de ce să i-l dea. Ar fi culmea acum să aibă și belele la serviciu de la gluma unor dobitoci.

Zări pe noptiera de la marginea din stânga patului pantalonii cu care fusese îmbrăcat în seara dinainte:

– Briceagul, își zise, și se întinse și reuși din a treia încercare să-i agațe și-i trase spre el și găsi în buzunarul din stânga briceagul de care nu se despărțea de când mergea la pescuit. Nu era mare sculă, adevărul că-l folosea mai des la deschis conserve sau sticle de bere decât la altele, dar avea și o bucățică de lamă și-n ea era

toată nădejdea lui acum.

Trase afară bucata de oțel lungă de șapte centimetri, verifică să vadă dacă e ascuțită, nu era, de unde să fie dacă n-o ascuțise niciodată, nu-i nimic, își spuse, și înfipse vârful briceagului în păpușa alăturată dar inoxul alunecă pe lângă, mai încercă o dată, cu și mai multă forță, fără a obține alt rezultat, apoi lovi haotic până când începu să găfâie.

Nimic.

Nedumerit, George Samson privea păpușa cu zâmbet tâmp cum nu are nici măcar o zgârietură, deși folosise toată forța împotriva ei. Lovi carcasa de alături și pe toate la care putu ajunge, fără vreun rezultat.

Derutat, se întoarse în pat. Trebuia să găsească o cale de-a intra în baie sau bucătărie.

Încercă vârful briceagului pe el și simți o ușoară durere, cum mă-sa pe mine mă doare și la boii ăștia nu face nimic?, își spuse Samson și se gândi să-și cresteze puțin pielea și să tragă tare de păpușă, ca într-un gest de epilare.

Îi era teamă, dar își spuse că asta e, o să-i curgă puțin sânge și atât, nu moare dintr-o înțepătură, dar scapă odată din coșmarul ăsta.

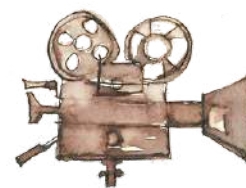
Apăsă vârful briceagului pe brațul stâng, nu, nu așa, își zise, trebuie să dau repede, dacă vreau să obțin o creștătură, înțeștă puternic mânerul în pumn, ridică dreapta și-și propuse să numere până la trei,

– Unu, doi, trei...

Era ca atunci, când a trebuit să-și facă singur o injecție în burtă, s-a înțepat de patru ori să-și facă curaj să apese o dată, să-i intre serul,

– Trei!, repetă și, cu ochii închiși, creștă la nimereală, cât mai aproape de lipitură putu.

Simți o durere în braț, durerea se mută repede în stomac și pulsă acolo, în vreme ce o căldură creștea pe locul loviturii, deslise ochii, două lacrimi mari i se mai țineau de pleoape, se uită spre zona lovită și văzu o tăietură subțire, din care nu curgea sânge, în stomac durerea pulsa tot mai tare, energia pe care o avea până acum părea să se scurgă, auzi un fâșâit ușor dar nu reuși să-și dea seama de unde vine, puse vârful degetelor pe rană și zgomotul se opri, le ridică și îl auzi din nou, apăsă din nou tăietura și nu se mai auzi nimic iar, pentru o scurtă vreme, păru că e ceva mai bine, doar că tăietura se lărgi ușor, oricât ar fi încercat să o acopere cu toată palma și, în timp ce primele lumini urcau spre ferestra mansardei și uscau acoperișul și glaful pe care țărâse ploaia, George Samson simțea cum o briză caldă iese din el, printre degetele de-acum răsfirate, iese și se pierde printre zorii blânde zile de miercuri, 7 octombrie, fără a ști ce piept de om o va prinde.

PELICULE

Irina-Roxana GEORGESCU

Feluri de bunătate

Cunoscut pentru îndrăzneala în folosirea temelor și în jocul perspectivelor, Yorgos Lanthimos propune în *Kinds of Kindness* (2024) un triptic bizar, în care absurdul și paradoxurile interferează, restituind personaje locuite de indecizii morale, de grave derapaje ale lucidității și de fascinația pentru eșec. Prima parte surprinde un bărbat căruia i-a fost dirijată întreaga viață de adult ca prelungire a capriciilor șefului său; cea de-a doua parte înfățișează un polițist căruia i-a dispărut pe mare soția (biolog marin) și, odată revenită, soțului îi pare o altă persoană, în vreme ce a treia parte aduce în prim plan o femeie dornică să găsească pe cineva cu o abilitate particulară, pentru a deveni lider spiritual.

Spre deosebire de *The Favourite* (2018) ori *Poor Things* (2023), cel mai recent film al regizorului de origine greacă pare o contemplare nemiloasă a unor alegeri conștiente pentru a obține ceea ce unii dintre noi își doresc: putere, putere, putere. Cât de importante sunt dorințele noastre, spre deosebire de ale altora? În ce măsură reușim să ne controlăm propriile dorințe? Răspunsul la astfel de întrebări e cuprins în această comedie *horror* ce catalizează angoase, neputințe și aspirații, dându-le o formă aparent sofisticată și accentuând falsa impresie a intimității și a libertăților personale exprimate mai degrabă ca variabile abuzive ale afecțiunii.

O suită de trei scurtmetraje care apelează la carisma și talentul acelorași actori, *Kinds of Kindness* sondează limitele obsesionale ale intimității, ale alegerilor și ale religiei, dar și dezinhibarea sexuală, capitalismul hardcore și parametrii feminismului. Cele trei povești sunt legate doar tematic, eroii neavând nicio altă. Fiind o antologie, explorând deci o anumită temă, *Kinds of Kindness* revifică disperarea, perspectiva sexul fără intimitate, lumea ca închisoare. În anticlimax, fiecare secțiune este distinctă de celelalte: cu Lanthimos, nu ne plictisim, mai ales că nu știm la ce să ne așteptăm, însă fiecare parte din cele trei exprimă, în diverse grade, o afecțiune toxică.

Regizorul îi aduce împreună pe Willem Dafoe (care îi interpretează, pe rând, pe Raymond, pe George și pe Omi în fiecare dintre cele trei părți independente), pe Emma Stone (care strălucește în fiecare ipostază a sa, încărcată de o triplă malignitate, fie ca Rita, fie ca Liz, fie ca Emily), pe Jesse Plemons, cunoscut pentru rolul din westernul psihologic *Power of the Dog* (2021), regizat de Jane Campion, care are o contribuție mai bine articulată în primele două din cele trei scurtmetraje

care are o contribuție mai bine articulată în primele două din cele trei scurtmetraje din *Kinds of Kindness*: ca Robert, a cărui viață este orchestrată, până în cele mai mici detalii private, de șeful său, iar refuzul de a îndeplini o sarcină duce la o corvoadă și mai absurdă, pentru ca ulterior toate privilegiile obținute să îi fie refuzate; ca Daniel, înfricoșat de soția pe care o simte o străină; în cea de-a treia postură, Andrew este destul de șters. Ceea ce e demn de remarcat este că în orice ipostază se simte inadecvat. În cea de-a treia parte, personajele sunt, mai degrabă, insuficient construite, necoezive; chiar dacă prezența hipnotică a Emmei Stone este pivotantă, eroina pare să capete un fel de violență animalică, iar interpretarea lui Jesse Plemons să se estompeze. Pentru acest proiect cinematografic, Lanthimos a colaborat și cu actrița de origine thailandeză, Hong Chau, cunoscută pentru rolurile sale din *The Whale* (2022), *The Menu* (2022) ori *Downsizing* (2017), dar și cu Margaret Qualley (care face un rol excepțional în *The Substance*, în regia lui Coralie Fargeat).

Scenariul este realizat de Lanthimos și de Efthimis Filippou, iar muzica este și ea obsesională: *Sweet Dreams (Are Made of This)*, cu versuri scrise de Annie Lennox și David A. Stewart, performate de Eurythmics.

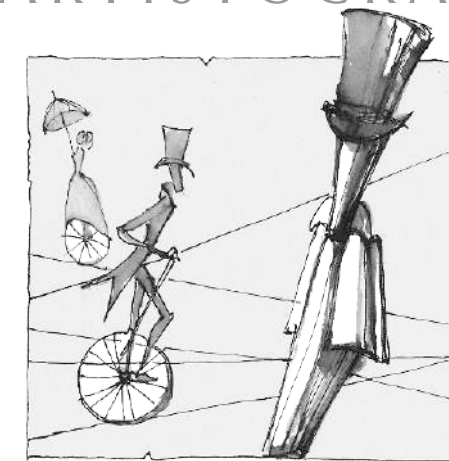
O dominantă a filmului lui Lanthimos pare să fie căutarea iubirii, însă de-a lungul acestui periplu scurtcircuitat de false dorințe, descoperim, de fapt, golul care se hrănește din disperare și, deopotrivă, din intensitatea vitriolică a puterii; e o violență a conexiunii, fiindcă oamenii nu relaționează cu adevărat, trăiesc mai degrabă izolați, iar relațiile abuzive în care se află amplifică excesiv lipsa de afecțiune.

Finalul lynchian al peliculei lui Lanthimos ne aruncă într-un soi de admirație tâmpă pentru genul horror. Dacă în ultimele două-trei decenii, interesul pentru

antologii cinematice a scăzut semnificativ, proiectul lui Lanthimos este cu atât mai provocator și, în tot cazul, inedit, având totuși dezavantajul că publicul trebuie să se reseteze după fiecare parte din cele trei, mai ales că, neavând legătură între ele, sunt dificile; deși captivante, au un grad de imprevizibilitate care ne derutează; separat, sunt trei povești grozave; puse împreună, intensitatea lor pare să se diminueze de la prima la ultima. Cu aceste „forme de bunătate”, Lanthimos apasă pedala intimității dezabuzate și a absenței libertății reale, fiindcă personajele par copleșite de greutatea propriilor alegeri, capătă chiar un fel de încordare și inflexibilitate augmentată de greutatea de a găsi răspunsuri pertinente (și autentice) – în definitiv, ce e libertatea? În definitiv, cine suntem noi?

foto: George Anghelescu

Claudiu KOMARTIN

Să ne imaginăm o țară din care a dispărut dragostea.

Și într-o familie-i cumplit când se întâmplă asta,
ce să mai vorbim de un întreg popor
plin de hachițe și prost orientat din naștere.
Să ne imaginăm un loc unde oamenii nu se mai recunosc
și se pândesc unii pe alții
și nu se rușinează de nimic.
În care membrul-fantomă amenință, suduie,
oftează în somn după satârul care l-a retezat.
Să ne imaginăm o placă de metal
trântită cu ciudă peste proiectele tale de viață.
Cămășile verzi și cămășile brune,
semn că unele mode nu apun niciodată,
taberele de instrucție, marșurile, ordinele lătrate.
Primii creieri scurși pe asfalt
într-o încăierare cu ăia care ne dușmănesc.
Să ne imaginăm limbile
tăiate și azvârlite iar ca vreascurile pe foc.
Să ne imaginăm flăcările
și să păstrăm în minte imaginea asta
ea ne-ar putea opri de la încă o mare ticăloșie.
Să ne imaginăm florile și oasele de sub flori.
Singurătatea. Mirosul ei de smoală încinsă.
Regretele prea târzii.

Să ne imaginăm o țară.

Pentru ce ai ținut un jurnal al silniciilor

și ororii zilnice, Gheorghe Ursu,
pentru ce ți-ai pus pielea în saramură?
pentru ce ai murit?

câtă vreme va mai fi libertatea atât:
un ied spintecat, o iluzie
care agonizează în pârla asta a spiritului
terfelit de țarevici și juzi
cu busola morală dereglată
de trei sute de ani de cârpeli jalnice?

ne rânjește în față și astăzi oportunismul
nesmintit al securismului,
sărbezind speranța când ne e lumea mai dragă
(atât de dragă până și când ne năruim)

fiindcă instrumentele sunt rău acordate și se trăiește din inerție
c-un ideal care-și batjocurește numele,
în țara-n care străbunii noștri
înfometați de dreptate și mâncând rădăcini
au lăsat să se întâmple Istoria.

în cacealma sau calamitate, ne așteaptă
inevitabilul Nastratin, scuipatul și gloria.

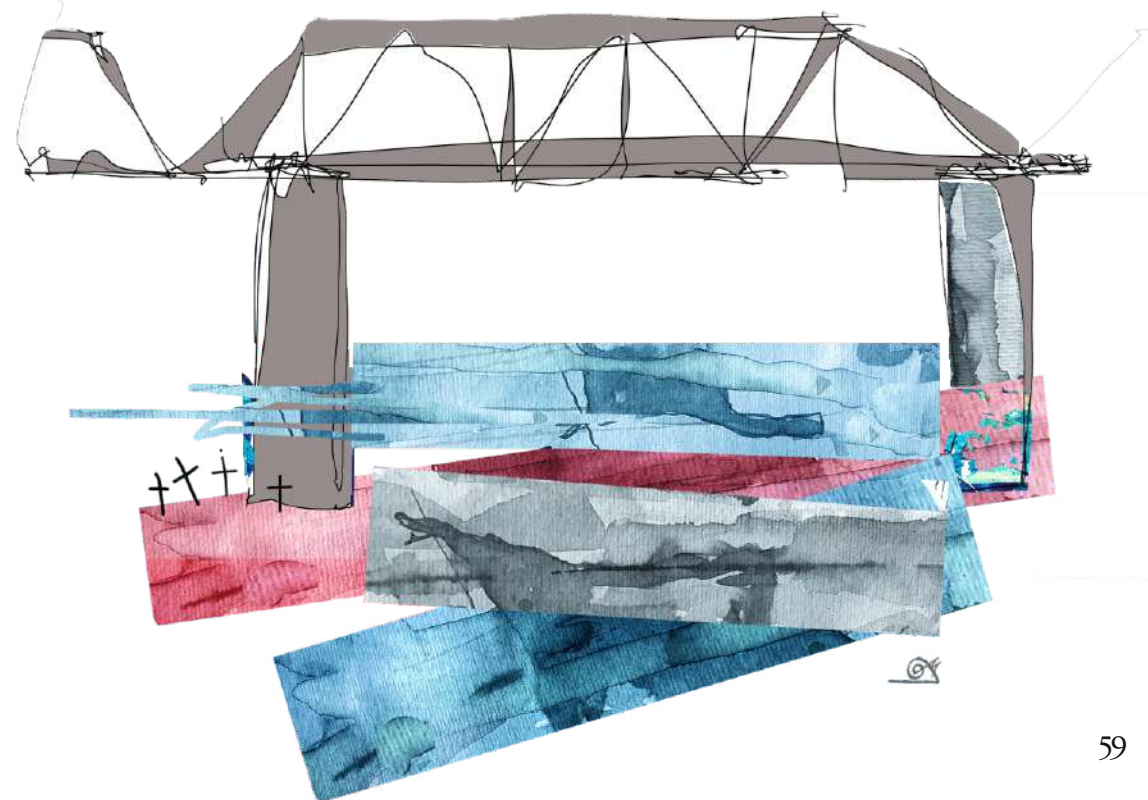
A venit vremea să scriu despre poduri –

nu-i unul pe care să nu-l fi traversat fără un ghimpe în coaste
și cu inima cât un purice. Poduri de fier,
poduri de lemn, de beton și de piatră
cărată din cariere de blazare și hulă
cu spatele gol, tatuat în dispreț de artiști înrăiți,
la rândul lor cu foamea în cârcă,
poduri iconice și podețe peste pârauri
cărora nu și-a bătut nimeni capul să le dea un
nume, oricât de neînsemnat.

Poduri,
racorduri dinspre aici spre niciunde
biete poduri cărora li s-a urât să fie
martorii atâtor îndrăgostiți și sinucigași,

pontoane îngreunate de pași și de ploaia vorace –
răpăiala de care cei hăituiți se feresc
încercând să se adăpostească
de aritmia vieții ăsteia trăite la grămadă,
construcții episodice în nesfârșitul du-te-vino al
ordinii naturale, intervenții piezișe,
cu scop și direcție furișate de tehnocrații abisului
pe hărți unde nu ne vom regăsi niciodată,
poduri, blocaje
în care poți alege să accepți sau să te-arunci,
să mergi mai departe sau să ascuți trepidația
până-ntr-acolo încât, și încercat de cele mai crunte anxietăți,
să poți admite că e parte din tine –
să devii trepidație
și întetire
și foame de viitor.

Să poți privi aninat peste parapet și să recunoști
în străfundul mâlos
cârpelile unui rest de tandrețe
conturul îngerului nepăsător la dezastre
și casca de ciclist a tatălui tău.

Unde își trimite America nechemati,
cât de departe mai e astăzi departele?

urmează stația Guantanamo,
inevitabilă pentru a înțelege acest *land of the free*
sătul de prostiile tale, Walt Whitman, bătrân poponar
pe care nu îl mai bagă nimeni în seamă.

unde e inima Americii, în ce se mai scaldă ea
când insula Elis a devenit un pietroi
a cărui amintire-o detestă
iar Alcatrazul se pregătește să devină un lagăr?

America hillbilly și America cea habotnică,
America dolarului și țiteiului,
America lui George Wallace,
America înarmată până în dinți,
America supremației albe și America porcilor
au îmbătrânit visând la revanșă.

ca „illegal” nu poți fi absolvit de vina de-a fi răspuns
chemării („*Give me your tired, your poor, your
huddled masses yearning to breathe free*”).

e timpul să le vedeți Imperiul destrămându-se,
șuieră Xi cu satisfacție printre dinți,
e timpul să vedeți milioanele de fețe ponosite
acoperite cu cagule în prime-time și puse la mezat.

America se strânge-n sine, urăște, se sugrumă –
America, te-am și uitat.

Și tot ce mai voiam să spun despre lume
și despre ce m-a făcut ea să mi se întâmple
(să fiu) am tot spus în ultimii ani pe la mese.
Fiindcă nu dai decât până la treizecinci,
am conchis (deși momâilor n-ar trebui să li se lase
în poezie luxul de a trage concluzii), ce ai mai bun de dat.
E o părere bazată pe un studiu strict al naturii umane
și al geniului răpus în act de societatea potrivnică etc.
Pe hormoni și biografie. Pe scrot.

Iisuse Hristoase, mi-e și rușine că te-aș fi plesnit
mai ieri peste bot. Ai transformat apa în vin
pentru noi, care nu voiam în ruptul capului să ne ducem acasă.
L-ai sculat din morți pe Lazăr, deși pezevenghiul spunea
cele mai porcoase poante pe care mi-a fost dat să le-aud,
deși de la recepție ne amenințau că ne dau afară
și pe bună dreptate.

L-ai făcut pe Elton John nemuritor
și ne-ai lăsat pe toți să dansăm în legea noastră
când popii cei proști ne afuriseau
Aleluia.

Mai lasă-ne să cântăm până-n zori, când păsările răpun
în fașă capitalismul ăsta care ne-a făcut pe toți
afânați și debili.

Dă-i Patriarhului o viață îndelungată,
el îmi joacă la bursă depozitele de fantezie
și speranța că aș putea fi premiat la următoarea extragere
c-un porsche cayenne.
Cum să nu îi țin pumnii?

Riposta mea la toate aceste minciuni ar fi trebuit să
fie măcar radicală.

Dar mie îmi pasă mai mult de cuvinte, de-nfrângeri,
de președele de ulei care ne fac oameni.

Și tot ce voiam să spun despre lume e că
sunt trei sau patru inși care ar putea să ne mai salveze.

Și pentru că nu îi știe nimeni,
și pentru că eu nu mai sunt poet, ci o babă sperioasă,
mă voi ruga să nu-i afle nimeni
cum nu m-am mai rugat de când credeam că o să-nnebunesc
și meteoritul cădea foarte-ncet
peste lașitățile mele de cap de familie
amenințat de avocați abjecți
și de sinucidere.

Sorina RÎNDAȘU

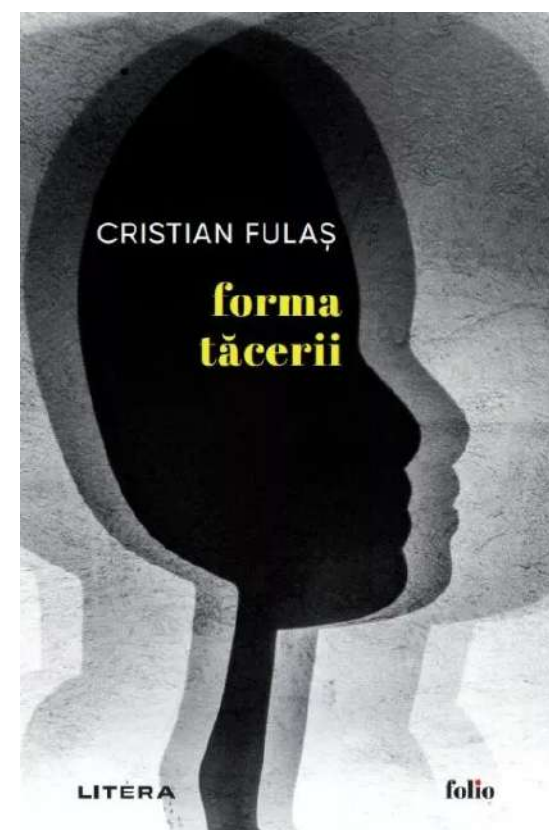
Maimultcaprezentul. O formă de revoltă

Cel mai recent proiect literar al lui Cristian Fulaș, *forma tăcerii* (Ed. Litera, 2025), elaborează un discurs amplu, obsesiv, un *stream of consciousness* extrem contemporan fundamentat în jurul aceluiași principiu pe care autorul însuși îl menționează de mai multe ori ca stând la baza multor scrieri ale sale, anume *maimultcaprezentul*. Într-un interviu din *Observator cultural*, autorul afirmă următoarele: „dacă vreodată am creat ceva, dacă pot spune că am făcut ceva în lumea scrisului, trebuie întotdeauna să mă întorc la *maimultcaprezent* și să încerc să îl explic nu ca pe o ieșire din timp, ci ca pe o stabilizare a conștiinței într-o altă stare a timpului, cea absolută. Fără trecut, prezent și viitor, conștiința devine ceea ce este și poate fi citită în ordinea ei, nu a unei interpretări” („A fi apolitic înseamnă azi a-ți asuma riscul dispariției ca scriitor”, Cristian Fulaș în dialog cu Șerban Axinte, în *Observator cultural*, nr. 1141). Acest volum care vine, așa cum s-a mai scris deja, în prelungirea unei proze scurte din *Cei frumoși și cei buni* (Polirom, 2017), completează literatura *maimultcaprezentului*. Dacă *Cei frumoși și cei buni* era considerat de critici precum Octavian Soviany ca fiind un moment de ruptură, cel puțin din punctul de vedere al registrului tematic deja atât de bine conturat de Fulaș, *forma tăcerii* revigorează tocmai acest registru tematic, închegându-l și mai bine, oferindu-i valențe poate neașteptate. Din punctul meu de vedere, adevărata ruptură s-a produs odată cu romanul *Specii* (Polirom, 2023), dar aceasta este deja o altă discuție.

forma tăcerii explorează suma unor gânduri nesfârșite, intense, pe care o femeie (și) le proiectează și care se desfășoară, prin natura construcției naratologice de acest tip, într-o ordine când derutantă, când impresionantă prin forța acestora. *forma tăcerii* aduce în prim-plan un spațiu ce cuprinde deopotrivă realitatea concretă care își continuă, indiferent de piedici, desfășurarea, și fluxul fragmentar, dar lucid al acestor gânduri. Dincolo de percepția morții și de fluxul conștiinței observăm acea capacitate a minții de a (re)organiza amintirile și

trecutul pentru a-l retrăi sub diverse forme, la nesfârșit. Totul devine apăsător, nimic nu scapă monologului și analizei. Felul în care îți trăiești viața devine, la rândul lui, un lucru despre care nu-ți mai rămâne decât să taci: „atât cât mai stau pe aci o să mă gândesc la tine, în fiecare zi o să mă gândesc la tine și la cum ai murit singură printre străini și ai fost îngropată singură printre străini și așa o să rămâi în amintire, ca o femeie pe care într-un final n-a mai vrut-o nimeni, a trebuit să mori pentru că nu mai aveai de ce să trăiești, de asta nu spun nimic, de asta tac și încerc să-mi văd de ale mele, ca să nu trebuiască să mă uit în ochii oamenilor și să știu cu toții că deja am murit, e o chestiune de timp”. Tăcerea este, cum nu în multe cazuri se întâmplă, o alegere, nu numai o chestiune impusă de boală, de degradarea fizică. În acest fel, raportul existent dintre vulnerabilitate și putere se inversează. Un corp slăbit ia o decizie lucidă, conștientă, văzând și amendând totodată superficialitatea cuvintelor celor din jur. În fața unui personaj care refuză să se (auto)instrumentalizeze, nici un discurs nu mai are putere.

Din punct de vedere formal, romanul dispune de un soi de fir epic difuz care funcționează mai degrabă ca prelungire a tensiunii monologurilor existente decât ca fundament al narațiunii. Personajul feminin este deopotrivă mama cuiva, soția cuiva, fiica cuiva, aflată nu numai între viață și moarte, ci și între generații, prin scurtele intervenții referitoare la diferiți membri ai familiei. Monologul nu

mai funcționează ca simplu instrument al confesiunii, ci devine un instrument care transpune realitatea, tensiunile lumii, prin filtru existențialist: „eu chiar mă tratam și mergeam la doctor ca să pot rămâne cu tine, ca să nu te las singură, vorbeai numai despre moarte și de fiecare dată când te simțeai rău mă rugai să fac ceva să nu te mai ducă la spital, să mint că-mi spuseseși mie că te simțeai bine și nu era nevoie, (...) poate de la un punct încolo nu mai merită să te chinui să trăiești și e mai bine să lași lucrurile să meargă de la sine, restul putea fi orice, în casa cu ferestre înalte în care trăiam amândouă”.

În primul poem din celebrul ciclu *Four Quartets, Burnt Norton* de T.S. Eliot regăsim următoarele versuri: „Words strain,/ Crack and sometimes break, under the burden,/ Under the tension, slip, slide, perish,/ Decay with imprecision, will not stay in place,/ Will not stay still”. Despre acest tip de tensiune vorbește și Fulaș în *forma tăcerii*, unde limbajul, pus sub presiunea apropierei ultimului moment, devine fragil. Insuficient. Tăcerea nu este nici o secundă simplă absență a vorbirii, ci dovada că limbajul, sub orice formă a sa, eșuează în a cuprinde și descrie complexitatea stărilor respective. Romanul materializează tensiunea pe care o descrie Eliot, aceea a precarității oricărui tip de cod verbal în fața experiențelor-limită, lăsând, totodată, deschisă posibilitatea personajului de a se revolta prin tăcere în fața dispariției iminente. De a exista, fie și pentru o perioadă scurtă de timp, în afara convențiilor, fie ele de ordin temporar sau chiar lingvistic. În felul acesta, personajul feminin nu trăiește deloc, pe tot cuprinsul romanului, într-un timp liniar, ci este blocat în această stare suspendată care permite tuturor dimensiunilor și amintirilor să se contopească.

forma tăcerii este, cu siguranță, mai mult decât o explorare a tensiunilor dintre corp, conștiință și limbaj în fața morții. Cristian Fulaș reușește să construiască o zonă neutră, un refugiu temporar prin intermediul căruia tăcerea devine un soi de autonomie radicală. Aici, timpul este deopotrivă circular și fluid. Se pot desprinde o serie de problematizări pe marginea acestui fapt. Finalul romanului anunță moartea personajului, dizolvând zona de protecție despre care vorbeam anterior, însă fără a-i anula sensul. Cert este că acest roman al lui Cristian Fulaș este unul dintre cele mai bune ale ultimei perioade, fie că ne referim la forma lui, fie că înțelegem obiectul în sine ca formă a tăcerii.

Mihai BUZEA

Minunatele oase

Dobrogeancă fiind, bunică-mea se dădea în vânt după carasul prăjit. Adora, pur și simplu, să mănânce așa ceva: și acum, dacă închid ochii, pot simți mirosul din bucătăria ei de pe Șoseaua Sălaj, demolată cu tot cu casa în 1986, la doar trei ani înainte de Revoluție (ăsta da, ghinion!). Curăța carașii de solzi și de mațe, îi tăvălea prin mălai chior (niciodată prin ou) și îi prăjea cu răbdare într-o tigaie grea, de fontă proastă, neagră și urâtă ca toți dracii, cred că apucase și Războiul de Independență. Aduna apoi tot produsul muncii într-un castron cu capac, de porțelan alb-gălbui, vechi și ăsta ca pământul, și ne chema nu la masă, ci la curățat usturoiul; nu știu de ce, mujdeiul trebuia făcut totdeauna după prăjirea peștilor, nu înainte. Abia pe urmă „mâncam”. Adică ea mânca, în timp ce noi, cei trei nepoți, ne necăjeam cu lacrimi să alegem ceva din ce era în farfurie. Până la urmă ne săturam cu pâine muiată în mujdei și ne întorceam la joacă, lăsând-o pe ea să se bucure de carașii ăia, de iubiții, venerații ei carași prăjiți. Când era să fie cu ghinion, ne scotea oasele de prin măsele cu un băț de chibrit, pe care îl ascutea la moment și cu care ne răscolea gingiile, și așa martirizate de osișoarele tăioase și înțepătoare. Fericirea era atunci când, în loc de pâine, ne dădea mămăligă: nici măcar nu ne atingeam de pește, mozeleam mămăliga cu mujdei și aia era toată masa de prânz – nu știu de ce, carasul prăjit avea totdeauna statut de prânz, niciodată de cină. Era, probabil, un moment festiv, naiba știe. Pentru că, evident, în piață nu se găsea niciodată asemenea marfă, ci era adusă de „cineva”. De câte ori credeți că i-am dorit eu moartea cineva-ului ăluia, sau cel puțin să i se strice mașina cu care venea de la Siutghiul, de la lac? Da, corect. De fiecare dată.

Amintirea e bine înfiptă în mintea mea. A revenit în forță când am citit *Tot ce rămâne* (Cartier, 2025), dintr-o suflare, fără să mă opresc din lectură și fără s-o intercalez cu altele. De fapt, exact așa este recomandabil să citești un asemenea roman, care pare scris special pentru lectura dintr-o bucată. Autorul, George C. Dumitru, aruncă la tomberon toate teoriile literare și scrie exact cum povestește o babă: de-a fir a păr. Nu se oprește, nu face volute, nu strecoară vreun artificiu literar, nu se străduiește vreo clipă să pară deștept, creativ sau măcar scriitor;

nimic din toate astea. Ia creta în mână, face un X pe tablă (punctul zero al narațiunii, cum ar veni) și trage o linie lungă până în punctul Y. Lungă și dreaptă. N-o colorează, n-o dichisește, nu-i adaugă o prezentare powerpoint, un emoticon, ceva – nimic. O lasă exact așa. Vocea narativă („eu”) se naște, crește și trăiește, apoi eșuează pe băncile școlii, undeva prin orașelul Năvodari. The End.

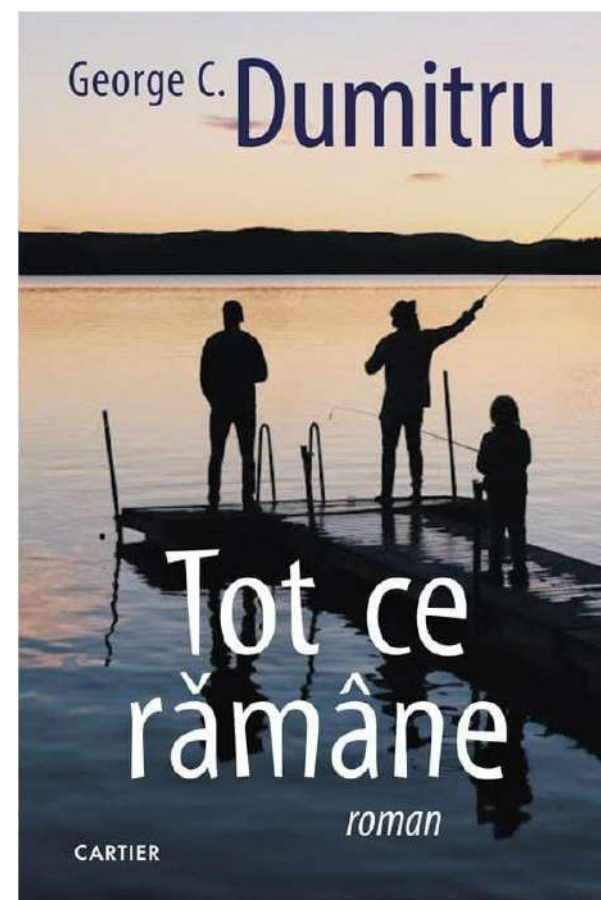
Cine citește ce scriu acum o să ricaneze: „Păi bine, Buzeo, așa se scrie un roman? Acum, azi, în 2025?”. Răspund: da. Nu știu când și-a lucrat Dumitru manuscrisul, nu știu cât timp i-a luat, dar știu una și bună: un roman se poate scrie și așa. Nu este absolut nicio problemă să lași încolo toate convențiile literare și să torci firul, până obții din fuior un ghem de lână sau de cânepă, cu care poți lucra mai departe (tricotezi un pulover, niște ciorapi, o cipilică, ce-ți trebuie prin gospodărie). Întrebarea este dacă Dumitru a obținut acest ghem sau a stricat degeaba bunătate de fuior. Răspund: a reușit parțial. Cartea lui „ține”, dar finalul, nu.

Aici intervine convenția dintre autor și cititor. Cititorul – eu – s-a potrivit foarte bine cu autorul („eu”), dar alt cititor s-ar putea să nu se potrivească deloc. Și iată de ce m-am potrivit: cam toate copilăriile petrecute la țară seamănă între ele, toate copilăriile băieților, adică, mai ales dacă au loc în aproximativ aceeași perioadă istorică (penultimul deceniu al mileniului trecut). Băieții pescuiesc cu undița (capitolul „Lacul”, de pildă), asistă la tăiatul porcului („Ghiță”), citesc romane de aventuri („Old Shatterhand”), află legendele propriei familii („Rada”) și secretele păzite de cei mari, ca de exemplu avorturile („Tanța”), descoperă moartea („Picioruș”), iubirea fără speranță („Școala”), bățiile școlare („Goliat”) și multe alte lucruri din care este construită copilăria, dar mai cu seamă descoperă cel mai trist lucru dintre toate, și anume că nicio copilărie nu este veșnică („Paradise Lost”). Dar toate astea nu erau câtuși de puțin suficiente ca să alcătuiască un roman, nu din punctul meu de vedere, cel puțin. Nici chiar umorul, marcă înregistrată a scrisului lui George C. Dumitru, nu făcea un roman din niște amintiri. Și nici chiar Revoluția, care cade peste poveste ca un capac peste sicriu („Ajutoare”), sau omniprezența alcoolului (altfel, o temă inepuizabilă pentru generația mea). Mai era nevoie de un lucru, de ceva ce autorul nici măcar nu pomenește, ci-l lasă pe cititor să judece singur, să observe – dacă observă. Dacă nu, nu. Dumitru face pe niznaiul, așa cum fac mereu autorii foarte siguri pe ei.

Săgeata nevăzută pe care o aruncă el este nefericirea. Ceea ce nicio clipă nu apare în carte este ideea simplă și profund eretică: copilăria este nefericire pură. Toate copilăriile sunt nefericite, toți copiii sunt cumplit de nefericiți, punctum. Mai târziu în viață, toți devenim mici Ioni Creangă și punem pasiune în a minți și în a ne minți la nesfârșit în privința propriei copilării: vai, ce frumos a fost, vai ce fericiți eram în acele vremuri minunate când nu aveam niciun fel de griji. Minciună, minciună, minciună.

Întreg romanul lui Dumitru este o demonstrație aproape matematică a acestei minciuni pioase, de care probabil chiar avem nevoie ca să ne suportăm viețile

ratate de adulți, dar care nu este nimic altceva decât asta: o mare minciună. Probabil una dintre cele mai solide minciuni din creierul fiecărui om, la fel de solidă – dacă nu chiar mai solidă – ca aceea cu viața de apoi. Cu alte cuvinte, care să găsim puterea să mergem înainte, ne cramponăm disperați de trecut, îl idealizăm și ne sugestionăm cu încrâncenare, fără a cuteza un examen critic, onest: cum a fost, cum a fost într-adevăr? Ei bine, Dumitru o face, și o face bine. Cartea lui poate fi citită în două feluri, pe două paliere. Primul este cel superficial, „amintirile copilului universal”, cum ne spuneau la școală despre Nică a Petrei. Al doilea este cel nemilos, pe care Dumitru îl lasă doar sugerat pe ici pe colo, fără să insiste absolut deloc, mai degrabă jucându-se cu cititorul, nimic mai mult: „Era bine. Adică era rău, cu comunismul și lipsurile și tot. Dar era bine”, sau: „De fapt îi spusese lui Florin care, mândru că deține Adevărul, mi-l împărtășise, în timp ce ne chinuiam să umflăm niște broaște”, sau, mai ales, pasajul meu preferat: „Ultimul gust al Franței era unul de caramel sărat, gust care ne-a mai stăruit puțin pe limbă, până să dispară complet”.

Traducere de
Đura Miočinović

ATELIER de TRADUCERE

Marija **S**TOJANOVIĆ

Marija Stojanović (n. 1974, Belgrad). A absolvit departamentul de Dramaturgie al Facultății de Arte dramatice a Universității din Belgrad. Este autoarea mai multor piese de teatru, adaptări scenice și radio, numeroase traduceri de piese din engleză în sârbă și invers, un libret de operă, versuri pentru cântece, cartea pentru copii *Eva și Flamingoul* (*Eva i Flamingo*, 2018) și trei volume de poezie: *Alt oraș* (*Drugi grad*, 2004), *Eu de n-aș fi eu* (*Ja da nisam ja*, 2009) și *Fermoarul metafizic* (*Metafizički rajsferšlus*, 2019). Lucrează ca scenaristă, dramaturg și traducătoare freelance.

THE SOAP MACBETH BLUES

În micul nostru raiterz-rum pentru
Săraci, dacă te-am fi făcut așa,
Noi, doamnele de la cazan,
Bărboase în contralumina vulcanică,

Ne-am fi spus una alteia
Desăpunește-te, debutantă mizerabilă,
Nimeni nu există în halul ăsta
Pe Pământ, ne-o vor
Deduce din salariu și o să-i întrebăm

Dacă mai trebuie ceva. Dar totuși,
Când va veni vremea pentru-o
Discuție cu tine,

Inimile, plămânii și stomacurile noastre vor fierbe precum cobaltul,
Corzile vocale vor fi cenușă și-ntunecata
Materie pe fundul oceanului sau prin
Alte universuri – vom auzi
„Mă simt ca și cum aș fi
Trimisă să curăț Cernobilul.”

De la aluminiul
Orbitor, de la supraexpusul
Mercur lichid, tu oricum
Nu vei lua în seamă.

Neperturbat, vei mirosi
A aer și a sticlă.

VENIREA

Visez că stau întinsă pe o plajă la Palić
Și că Palić este în Norvegia
Și că în Norvegia este cald și nisipos
Ca în adevăratul Palić în iulie

Și că tu ne vii în vis
Și că toți îți zicem salut salut
Și că amica mea și amicul meu
Se apropie de tine și îți spun uite-l
Iar eu că te-am visat cu siguranță de două
Ori deși te-am în jur de o mie de
Și că tu dai din cap cu înțelegere
Și cu înțelegere oftezi jovial

Eh, de două ori nu e nimic, de câte ori
Te-am visat eu.

Ne îmbrățișăm diagonal, e ocazie festivă
Replici adecvate se rostesc
Cu voce tare și în ordine precisă
Se dă din cap cu mare băgare de seamă
Și cu o gamă mică de mișcări

Hainele ne cresc demn până la pământ
Polare placate cu greu mobile
Mai pietroase decât pânza
Cu dungi de pe șezlonguri.

HOSPITAL DRAMA

Din zona portocalie, aproape roșie
A urgenței
Un medic îmbrăcat în gri strigă către spectatorii
Care stau în picioare de-a lungul holului alb
Dați-vă la o parte nu puteți sta aici nu suntem la
Teatru

În timp ce ei o roiesc și trag cu ochiul ca să
Îi zărească pe ai lor,
Nemișcați, conectați,
După ușa glisantă care,
De culoarea nedefinită, dar explicită
A sticlei opace, pe ici
Pe colo se deschide fulgerător
Înainte să fie iarăși trasă brusc, ca

O cortină

NICI N-AM

Nici n-am auzit ce dar știu
Că ai rostit ceva
Și ca o adormită loială
O cinstită plantă de ghiveci
Întorc capul cu promptitudine
Spre fereastra despre care nici nu știu unde e
Spre cerul șters, albastru-hârtie

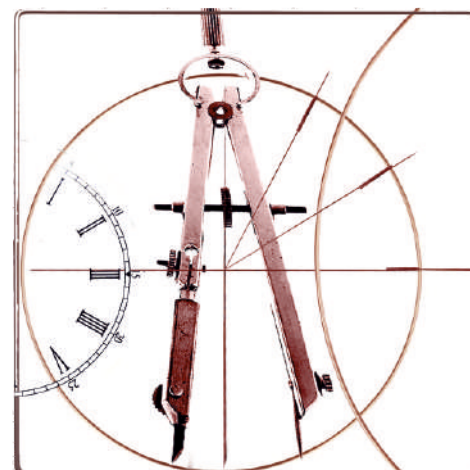
Nici n-am ținut creionul dar l-am
 Lăsat jos atât de fără echivoc
 Încât acest caiet în care nici n-am
 Scris s-a-nchis singur hotărât,
 Pe marginea mesei la care
 Nici n-am șezut de fapt
 Dar care acum știe cu certitudine
 Că nici nu o voi face

Nici n-am fost desculță dar acum
 Îmi strâng nasturii, șireturile, cataramele:
 Mi-a crescut o valiză de carton
 O fustă de tweed, șosete de lână
 Părul ondulat și deodată brun

Pe banca de lemn de lângă calea ferată
 Cu buzele strânse stau postbelic
 Aștept trenul, frontul de aer
 Prin câmpia cu trăsături arctice
 Unde, ca niște lame în formă de stele
 Zboară cuvinte absolut nule

S T E M

**Scurte
 considerații
 despre timp (XXVIII)**

Wladimir-Georges **BOSKOFF**

Astăzi vom face un exercițiu de imaginație. În multe dintre episoadele de până acum am vorbit despre cum înțelegem lumea reală. Dar am vorbit și despre universuri exotice, universuri fără timp și fără materie. Care matematic există așa cum, tot matematic, există și universuri tip gaură de vierme. În universurile fără timp plecăm în viitor și ajungem în trecutul nostru la un moment dat. Ba chiar putem ajunge cu sute de ani înainte de nașterea noastră. Dacă ne întoarcem la universuri găuri de vierme aflăm că unele sunt stabile și traversabile, ne duc pe o scurtătură între două puncte ale universului pentru care altfel distanța este uriașă. Altele, nu. Fizica teoretică lucrează cu asemenea concepte. Colaboratorul meu la cărțile de relativitate și cuantică din editura Springer, reputatul astrofizician italian Salvatore Capozziello, are un studiu legat de găurile negre care ar putea fi găuri de vierme. Acest studiu este oarecum legat de articolul în care arată că singularități fizice în interiorul găurilor negre nu ar trebui să existe. Practic, el contrazice teoria Hawking-Penrose legată de existența unor asemenea singularități. Și nu în ultimul rând explică, în alt studiu, de ce gravitația cuantică implică existența lanțurilor ADN. Explică viața. Teoriile acestea nu sunt confirmate experimental. Dar fizicienii teoreticieni trebuie să gândească imposibilul, și poate în timp se va ajunge la experimente care să dovedească

veridicitatea unor asemenea teorii. 48 de ani au fost necesari fizicienilor experimentalisti să realizeze la CERN suita de experimente care au validat existența bosonului Higgs în 2012. Un an mai târziu Peter Higgs primea premiul Nobel. La 83 de ani. A avut șansa să-și vadă teoria confirmată. Georges Lemaître pe patul de moarte a aflat ca teoria sa privind existența Big-Bangului este confirmată de evidențierea fondului cosmic de microunde. Universul se extinde așa cum prezisese el. Alexander Friedman a murit fără să afle asta.

Ce exercițiu de imaginație să facem, deci?

Poate mulți dintre voi au citit nuvela lui Francis Scott Fitzgerald despre Benjamin Button. În nuvelă personajul principal trăiește paradoxul unei vieți care curge invers, dar într-o lume care merge înainte. Benjamin Button se naște bătrân și întinerește pe măsură ce ceilalți din jurul lui îmbătrânesc. Amintirile lui se șterg pe măsură ce experiențele lui îl duc către maturitate, adolescență, copilărie, naștere. Este un altfel de mod de a șterge memoria. Nu este demența senilă, ci pierderea naturală a experiențelor pe care le-ai avut cândva. Astăzi vă propun să ne imaginăm o lume întreagă de Benjamini Buttoni. Să ne imaginăm o lume inversată.

Timpul curge înainte. Așa am fost învățați să credem. Așa percepem totul, de la mersul ceasurilor până la descompunerea materiei, din îmbătrânirea pielii până la amintirile care se adună în sertarele memoriei. Timpul pare ireversibil. Însă ce s-ar întâmpla dacă, la un moment dat, ar apărea o cotitură? Dacă entropia, acest vector tăcut al haosului, ar începe să descrească? Nu brusc, nu spectaculos, ci lent, imperceptibil, ca o inversare de sens în albia unui râu care, timp de miliarde de ani, a curs doar într-o direcție.

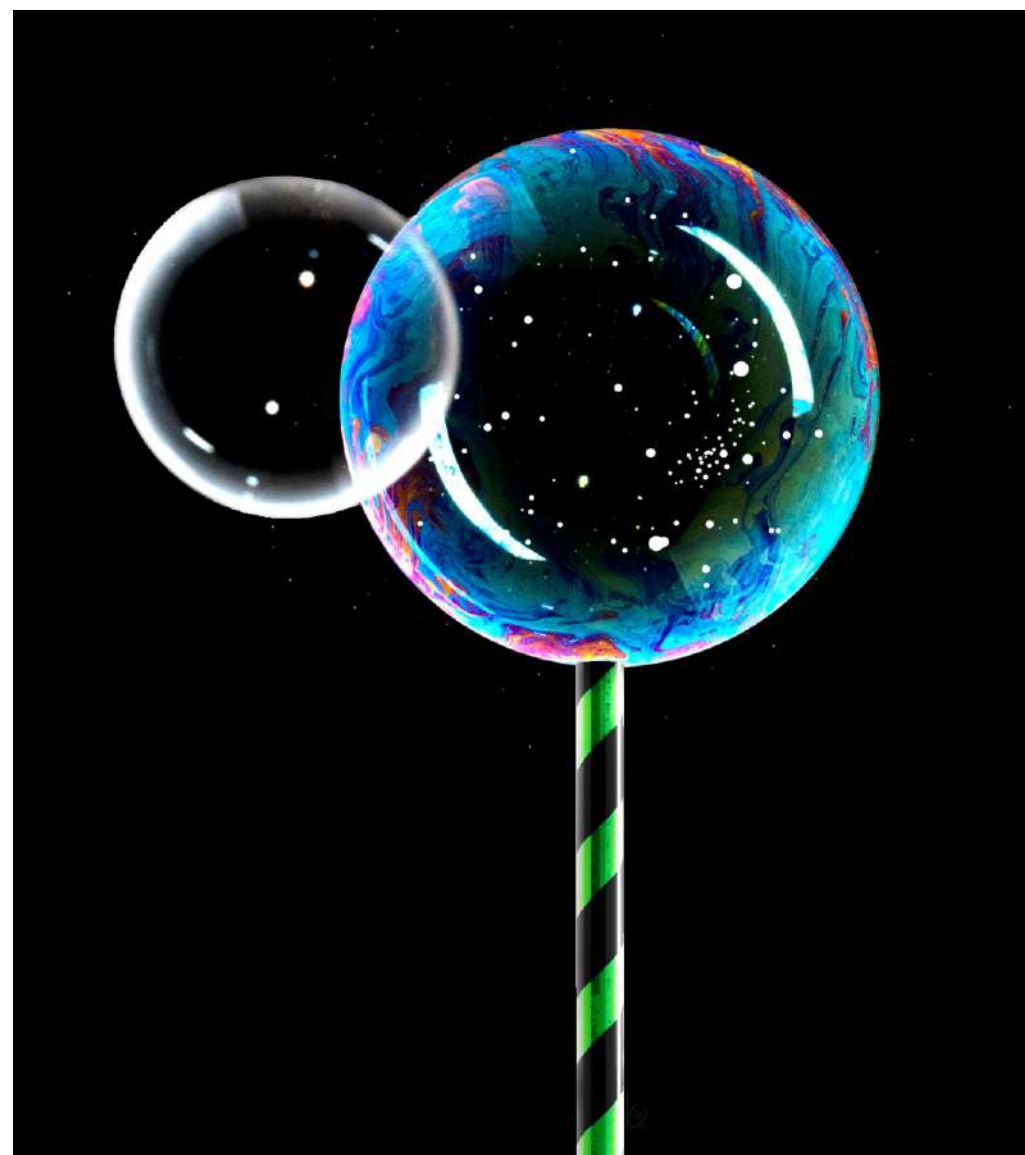
Într-un asemenea univers, tot ce fusese destrămare ar deveni recompunere. Ființele n-ar mai muri, ci s-ar aduna încet, părăsind țărâna, reconstruindu-și țesuturile. Trupurile s-ar reface, bolile s-ar resorbi, iar moartea însăși ar fi doar o etapă în drumul spre întinerire. Într-o astfel de lume, bătrânețea ar fi doar o amintire care dispare, iar copilăria — un orizont viitor, nu trecut. Oamenii ar reveni, în tăcere, în ființă, ar păși înapoi în casele lor, și-ar regăsi chipurile pierdute, și-ar retrăi viețile în sens invers. Și, într-un final straniu, fiecare s-ar retrage în trupul copilului care a fost, apoi în fătul care se reconstituie, până ce embrionul s-ar resorbi în uterul matern. Dar procesul n-ar înceta acolo. Ovulul și spermatozoidul care i-au dat viață s-ar separa, evoluând înapoi spre formele lor de dinainte de întâlnire, iar ființa ar înceta să mai ființeze, nu prin moarte, ci prin neconcepută despărțire.

Iar în fundal, dirijând această reconstituire cu o precizie supraumană, acționează o forță — nu o ființă, ci o idee activă a inversei realități. Un fel de Demon-arhitect al lumii inverse. Dacă în universul nostru, Demonul lui Maxwell era doar o provocare teoretică la adresa celei de-a doua legi a termodinamicii, aici el devine un principiu universal activ: cel care pune la loc fiecare piesă a realității,

cel care știe unde era fiecare atom, fiecare electron, fiecare suflu. Nu mai sortează molecule calde și reci, ci rearanjează sinapse, readună informația disipată, reface identități pierdute. Nu e un sabotor al entropiei, ci un constructor invers: o masonerie a Ordinii care lucrează tăcut, de la haos spre geometrie.

Universul continuă să se restrângă, memoria se estompează, identitatea se dizolvă. La un moment dat, nimeni nu-și mai amintește nimic, pentru că nimic nu mai are de ce să fie amintit. Când totul ajunge din nou la punctul zero — același pentru toți, fie materie, fie ființă, fie timp — Demonul își încheie misiunea. Întrebarea care rămâne, suspendată ca un ecou în vid, este: ce se întâmplă cu el?

Poate că dispare odată cu ultimul fir de ordine, pentru că era doar o funcție internă a realității inverse. Sau poate că nu dispare, ci se transformă. Poate că, în clipa în care entropia devine zero și timpul se oprește, el explodează în tăcere, nu ca o moarte, ci ca o renaștere a unei noi lumi — un alt univers, cu alte dimensiuni, cu alte legi, sau chiar cu aceleași legi, în care timpul, din nou, va curge către viitor.

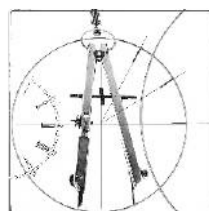
Și astfel, Demonul-arhitect devine restauratorul unei ordini pierdute. O prezență care, după ce a învins moartea, o recrează. Iar ceea ce părea sfârșit devine doar un nou început, ascuns în altă geometrie, într-un alt sens al timpului.

Poate că acolo se află începutul lumii noastre. Poate că noi suntem deja creați din cenușa ultimului Demon. Și poate că, într-o zi, când timpul va obosi, când entropia va atinge din nou limita, el va începe să lucreze din nou. Fără să știm, fără să simțim, fără să bănuim. Dar mereu cu acea tăcere exactă a unei mâini care știe unde a fost fiecare lucru — și unde trebuie să revină.

Am scris o simfonie în care începutul e Brahms, sfârșitul e Mahler, dar la mijloc se insinuează Gödel. Un fel de demonstrație a faptului că nu poți construi un univers complet coerent care să se întoarcă în sine însuși, fără ca rațiunea să cedeze.

Lumea normală cu Benjamin Button în ea este o curiozitate, o lume de „Benjamini Buttoni” este, așa cum am văzut, imposibil de acceptat. Putem vorbi despre ea așa cum am făcut în exercițiul nostru de imaginație, dar nu o putem accepta.

Nu există metrice care să explice o astfel de evoluție a universului nostru. Nu îmi pot imagina cana spartă și cafeaua vărsată adunându-se și așezându-se din nou pe farfurioară în fața mea. Nu este vorba de imaginația derulării inverse a unui film, ci de fizica care ar face posibilă evoluția entropică inversă. Pe de altă parte nu-mi pot imagina universul acesta evoluând așa cum îl știm un timp infinit. Infinitul fizic nu poate exista, este tulburător să recunoști ca un cuvânt ca „dintotdeauna” sau alt cuvânt, „eternitate”, nu ar putea avea decât sensuri metaforice. Dar pot să accept ideea că există o geometrie înainte de haos. Pentru că împreună cu Salvatore am argumentat în cartea de relativitate, că, în absența timpului, spațiul coexistă cu toate structurile geometriilor curburi constante. Deci absența timpului lasă loc structurilor geometrice, care există în sine, în afara unor minți care să le extragă dintr-un spațiu al ideilor pure și să le pună în edificiul cunoașterii.

Dobrogea viticolă “gustată” de străini

Cosmin DRAGOMIR

ICRE NEGRE

ProViRo este un proiect amplu de promovare a vinurilor românești inițiat și dezvoltat de Asociația Winelover România. Ei și-au propus să editeze 7 cărți despre cramele, vinurile, soiurile românești, regiunile și gastronomiile din țară, în engleză, și cu ajutorul unor specialiști din afara țării.

Până în prezent au tipărit trei volume, două scrise de Julia și Bruno Scavo (Julia e româncă, dar stabilită în Franța, o personalitate a industriei recunoscută și apreciată la nivel mondial) despre Drăgășani și Transilvania, iar al treilea (al doilea în ordinea apariției) este semnat de Elizabeth Gabay. În aceste săptămâni echipa Winelover este în zona Dealu Mare pentru a pregăti următoarea apariție.

Elizabeth Gabay este Master of Wine - unul dintre cele mai prestigioase și dificile titluri profesionale din lumea vinului. Este acordat de către The Institute of Masters of Wine (Londra), o organizație fondată în 1953, care promovează excelența, responsabilitatea și cunoașterea profundă a vinului la nivel global. În prezent doar puțin peste 400 de oameni se pot lăuda cu această distincție.

Cartea prezintă dobrogea viticolă cu specificurile ei, cramele reprezentative și soiurile autohtone. Un volum semnat de un nume prestigios pentru industria mondială de profil este ca o carte de vizită, o altă ocazie de evidențiere a atuurilor României în general și a Dobrogei în particular. În lipsa coerenței promovării țării la nivel central sau local, iată că tot inițiativele private sunt cele care aduc plusvaloare indetităților gastronomice locale.

Poate că cei care se ocupă de proiectul Dobrogea Regiune Gastronomică Europeană 2029 ar trebui să stea de vorbă cu Răzvan Stoenescu (președintele Winelover România) și să construiască împreună. Îi pun eu în legătură, nu e bai!

Cramele dobrogene au dovedit că știu ce înseamnă ospitalitate. Au demonstrat-o chiar de curând, pe când au găzduit jurații de la etapa de vinuri rose de la Concours Mondial de Bruxelles, organizat în primăvară la Constanța. O altă mare oportunitate de imagine pentru vinul local, o altă inițiativă privată, realizată prin efortul enorm al lui Valentin Ceafalău, reprezentatul concursului în România. Și cu el îi pot pune în legătură.

FOTOGRAME

Ana ALEXANDRESCU

ANA ALEXANDRESCU este fotografă și autoare de proză scurtă. A studiat filosofia și jurnalismul, iar în prezent lucrează ca freelancer, alternând proiectele fotografice cu cele literare. A urmat cursurile Școlii de Fotopoetică Francisc Mraz, însă pasiunea pentru fotografie i-a fost transmisă din familie: bunicul ei, fotograf amator, a documentat viața rurală din Munții Apuseni, lăsând în urmă o arhivă care a devenit sursă de inspirație vizuală și afectivă.

Lucrările Anei se află la granița dintre documentar și introspecție vizuală. A fost finalistă la *International Women in Photo Association Award* (2017) și premiată de *The Independent Photographer* pentru alb-negru (2023). A expus în România, Franța, Italia, Serbia, Bulgaria, Republica Moldova, Polonia, Emiratele Arabe Unite, India și Egipt, iar fotografiile sale au fost publicate în diverse reviste și

Curator - Emilian AVRĂMESCU

albume: *Iocan*, *Familia*, *Lightreadings* (Grecia), *imQuadrat* (Germania), *Gomma B&W Award Book* (2024), *Obiettivo/Company Town* (Italia) și în albumele *Eastreet* (2016, 2017). Este membră fondatoare a colectivului *Photorama*.

Alina-Ioana VASILIU

A patra ediție a Stagiunii Estivale a Artelor Spectacolului - SEAS 2025

peste 80 de spectacole din toată țara și din străinătate

REPERE ALE STAGIUNII

SEAS este astăzi cea mai amplă stagiune estivală dedicată artelor spectacolului din Europa, un proiect cultural de anvergură care transformă Constanța într-o veritabilă scenă a artei vii, conectând publicul cu producții de teatru, muzică, dans și performance de cel mai înalt nivel.

A patra ediție a Stagiunii Estivale a Artelor Spectacolului - SEAS 2025 se va desfășura în perioada 10 iulie - 18 septembrie 2025.

Programul SEAS 2025 include peste 80 de evenimente dintre care prezentăm câteva

Joi, 10 iulie, ora 20:00, **Casa de Cultură**, **Teatrul Național „Mihai Eminescu” Timișoara** - **Richard al III-lea** de William Shakespeare, regia Radu Iacoban

Duminică, 13 iulie, ora 20:00, **Casa de Cultură**, **Teatrul Național „I.L. Caragiale” București** - **Gertrude** de Radu F. Alexandru, regia Silviu Purcărete

Joi, 17 iulie, ora 20:00, **Casa de Cultură**, **Teatrul Nottara București** - **Zbor deasupra unui cuib de cuci** de Dale Wasserman, după romanul omonim de Ken Kesey, regia Vlad Cristache,

20, 24 și 31 iulie,, ora 20:00, la **Sala Elpis** spectacole ale **Teatrului pentru Copii și Tineret „Căluțul de Mare” Constanța**

Miercuri, 23 iulie, ora 21:00, **Grădina Tomis**, **Teatrul Dramatic „Fani Tardini” Galați** - **Regina nopții** de Leta Popescu, regia Leta Popescu - premiul UNITER pentru cea mai bună actriță în rol principal - Oana Mogoș

24, 31 iulie, 10. 17, 21, 31 august, ora 21:00 - concerte în **Grădina Bisericii Armene**

Miercuri, 30 iulie, ora 21:00, **Teatrul de Vară Soveja**, **Teatrul Național „Radu Stanca” Sibiu** - **Electra** după texte de Sofocle și Euripide, regia Mihai Măniuțiu

Vineri, 1 august, ora 21:00, **Teatrul de Vară Soveja**, **Opera Națională București** - **Bărbierul din Sevilla** de Gioachino Rossini,

Sâmbătă, 2 august, ora 20:00, [Casa de Cultură](#), [Opera Comică pentru Copii București](#) - **Hänsel și Gretel**, libret de Adelheid Wette după basmul Fraților Grimm, regia Cristian Mihăilescu,

Duminică, 3 august, ora 21:00, [Teatrul de Vară Soveja](#), [Barcelona Flamenco Ballet](#) - **Luxuria** de David Gutiérrez, coregrafie David Gutiérrez

4 - 10 august, [Opera Comică pentru Copii București](#) - **Bubu și anotimpurile și Bubu la Zoo**, spectacole pentru antepreșcolari, regia Andreea Soare și Irina Furdui, câte două reprezentații pe zi, la [Hotel Continental](#),

Joi, 7 august, ora 21:00, [Sala Studio BCR](#), [Teatrul Metropolis București](#) - **Cine l-a ucis pe tata?**, dramatizare de Mihaela Michailov, după romanul omonim scris de Édouard Louis, regia Andrei Măjeri

Vineri, 8 august, ora 20:00, [Casa de Cultură](#), [Teatrul Metropolis București](#) – **Părinți**, dramatizare de Diana Bădică și Cristian Ban după romanul omonim de Diana Bădică, regia Cristian Ban

Sâmbătă, 9 august, ora 21:00, [Grădina Tomis](#), [Teatrul pentru Copii și Tineret GONG, Sibiu](#) – **Jungla** după Florin Bican, spectacol muzical de Ada Milea

Duminică, 10 august, ora 20:00, [Casa de Cultură](#), [Teatrul „Matei Vișniec” Suceava](#) - **Pădurea asumaților** de Alexandra Felseghi, regia Andrei Măjeri

12, 13, 14 august, ora 19:00, [Sala Studio BCR](#), [Teatrul de Stat Constanța](#) - **Seaside Stories** de Marius Chivu, Lavinica Mitu, Simona Goșu, Tudor Ganea, Nicoleta Dabija, regia Radu Afrim

Marti, 12 august, ora 19:00, [Delfinariu](#) - [Corul Național de Cameră „Madrigal – Marin Constantin”](#) – **Concert Madrigal ULTRASunete**, concept de Emil Pantelimon, dirijoare Anna Ungureanu

Miercuri, 13 august, ora 21:00, [Zoom Beach](#), [Corul Național de Cameră „Madrigal – Marin Constantin”](#) – **Concert Madrigal - Drumul mătăsi**, concept și regie: Emil Pantelimon, dirijoare Anna Ungureanu,

14, 15, 16 august, ora 20:00, [Zoom Beach](#) - **Cantus Mundi** – festival al corurilor de copii din toată țara,

Vineri, 15 august, ora 5:30, [Zoom Beach](#) - [Corul Național de Cameră „Madrigal – Marin Constantin”](#) – **Concert Madrigal la răsărit**, concept și regie: Emil Pantelimon, dirijoare Anna Ungureanu

Sâmbătă, 16 august, [Casa de Cultură](#), [Teatrul Național „Marin Sorescu” Craiova](#) –

două reprezentații **Hamlet** de William Shakespeare, regia Declan Donnellan - Premiul UNITER pentru cel mai bun actor în rol principal

Duminică, 17 august, ora 21:00, [Grădina Tomis](#), [Teatrul Municipal „Bacovia” Bacău](#) - **D-ale carnavalului, o piesă oropsită** de I.L. Caragiale, regia Alex Bogdan,

Marti, 19 august, ora 20:00, [Sala Studio BCR](#), [Teatrul de Stat Constanța](#) - **Casa Bernardei Alba** de Federico García Lorca, regia Diana Mititeluă

Miercuri, 20 august, ora 20:00, [Casa de Cultură](#) - [Teatrul Odeon București](#) - **Nijinski. Agonie și extaz**, cu Răzvan Mazilu în rolul principal, coregrafie Arcadie Rusu

Miercuri, 20 august, ora 20:00, [Sala Studio BCR](#), [Teatrul de Stat Constanța](#) – **Incendii** de Wajdi Mouawad, regia Alexandru Măzgăreanu

Joi, 21 august, ora 21:00, [Teatrul de Vară Soveja](#) - [Teatrul Național „Mihai Eminescu” Chișinău](#) - **Chirița în concert la Chișinău** spectacol concert de Ada Milea după texte de Vasile Alecsandri și Matei Millo

Sâmbătă, 23 august, ora 21:00, [Teatrul de Vară Soveja](#), [Teatrul Excelsior București](#) - **Mândrie și prejudecată (un fel de)** de Isobel McArthur după romanul „Mândrie și prejudecată” de Jane Austen, regia Alexandru Măzgăreanu

Marti, 26 august, ora 21:00, [Teatrul de Vară Soveja](#), [Teatrul Excelsior București](#) - **Familia Addams**, libret de Marshall Brickman & Rick Elice, regia Răzvan Mazilu

26 și 27 august, ora 19:00, [Sala Studio BCR](#), [Teatrul de Stat Constanța](#) - **Teatro Lúcido la Malul Infinitului** de Radu Afrim

Joi, 28 august ora 20:00, [Casa de Cultură](#), [Teatrul Național „I.L. Caragiale” București](#) - **Freak Show vol.II** de Florin Piersic Jr., regia Florin Piersic Jr., cu Florin Piersic Jr.

29 august, 7, 8, 15 și 18 septembrie, ora 20:00, la [Cazinoul din Constanța](#) – **Concerte în cadrul Festivalului Internațional George Enescu**

Vineri, 29 august, ora 21:00, [Teatrul de Vară Soveja](#), [Teatrul de Comedie București](#) - **Visul unei nopți de vară** de William Shakespeare, regia Alexandru Dabija

Sâmbătă, 30 august, ora 20:00, [Casa de Cultură](#) - [Teatrul de Nord Satu Mare](#) - [Trupa Harag György](#) - **Richard al III-lea** de William Shakespeare, regia István Albu, spectacol distins cu premiile UNITER pentru cel mai bun spectacol și pentru regie

Marti, 2 septembrie, ora 19:00, [Casa de Cultură](#), [Teatrul Național Târgu-Mureș](#), [Compania Tompa Miklós](#) - **Casa dintre blocuri** de Radu Afrim

Miercuri, 3 septembrie, ora 21:00, Grădina Tomis, Teatrul de Stat Constanța - **O insulă** după Gellu Naum, un spectacol muzical de Ada Milea

Joi, 4 septembrie, ora 19:00, Casa de Cultură - Teatrul Național „Vasile Alecsandri” Iași - **Zi de bucurie** de Arne Lygre, regia Radu Afrim,

Vineri, 5 septembrie, ora 19:00, Casa de Cultură - Teatrul Național „Vasile Alecsandri” Iași - **Orașul cu fete sărace** după Radu Tudoran, de Radu Afrim

SEAS 2025 este, prin amploarea și importanța sa, principalul argument în urmărirea obiectivului pe termen lung al Teatrului de Stat Constanța, de a obține nominalizarea orașului pentru titlul de Capitală Culturală Europeană.

Stagiunea Estivală a Artelor Spectacolului:

Eveniment cultural finanțat de Consiliul Județean Constanța.

Organizator: **Teatrul de Stat Constanța**

Partener principal: **Primăria Municipiului Constanța**

Sponsori principali: **PPC Energie și Raiffeisen Bank**

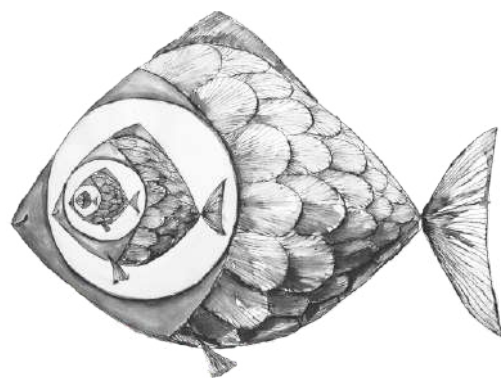
Sponsori: **Stebingar Arhitect Studio, Ovidiu Clinical Hospital, Baumit**

Parteneri: **BCR, ETC – European Theatre Convention, ȘI Festival, Zoom Beach, Hotel Continental Forum Constanța, City Park Mall of Constanța, Organizația de Management al Destinației O.M.D. Mamaia-Constanța**

Partener de mobilitate: **Cardinal Motors**

Vinul festivalului: **Caii de la Letea**

Parteneri Horeca: **Barissimo, Popina, Mangia Mangia, Botanica, Rozmarine, Millenium Hub&Hotel, Bueno**

redactor- șef
Bogdan Papacostea

redactor - șef adjunct
Claudiu Komartin

redactori
Mirela Stîngă
Zoe Caraiani
Alina-Ioana Vasiliu

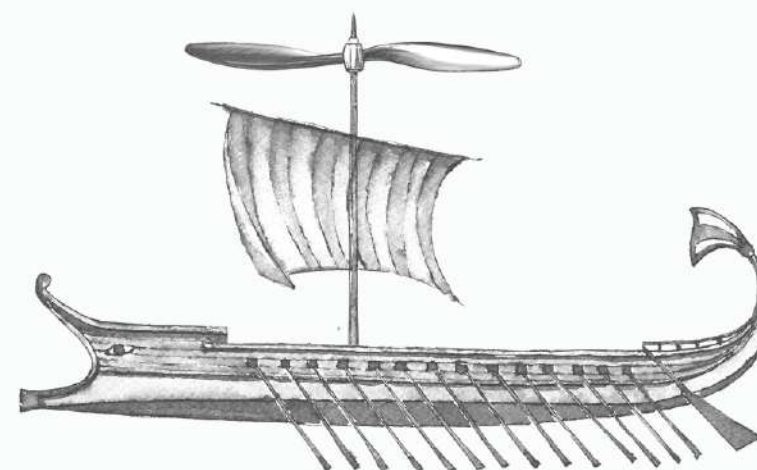
colaboratori
Dan Perșa
Adrian Mihai
Cosmin Dragomir
Wladimir-Georges Boskoff
Emilian Avrănescu
Demetra Vlas
Ionuț Cheran
Lelia-Rus Pîrvan
Irina-Roxana Georgescu
Mihai Buzea
Eduard Andrei
Irina-Petra Gudană

grafică
Vasile Filip

web design
George Șorodoc

tehnoredactare
Marius Pârlogea

i u l i e 2 0 2 5

TOMIS

contact@revistatomis.ro

facebook.com/revistatomis

instagram.com/revistatomis

www.revistatomis.ro

SITECH
EDITURA SITECH
www.sitech.ro
Cluj-Napoca, Clădirea Universității nr. 147, parter
e-mail: office@sitech.ro
tel: 0771 837 787 / 0722 216 508

Consiliul Local
Constanța

Consiliu director:
Cristina Papazian
Laura Tănase
Alin Vintilă